



Archeologienota

Menen, Rijselstraat 66

Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Menen, Rijselstraat 66: Verslag van Resultaten

Auteur

K. Van Campenhout

Erkende archeoloog

K. Van Campenhout

(Erkenningsnummer: 2015/00060)

BAAC-Projectnummer

2018-0713

Plaats en datum

Gent, 13 juli 2018

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 856

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

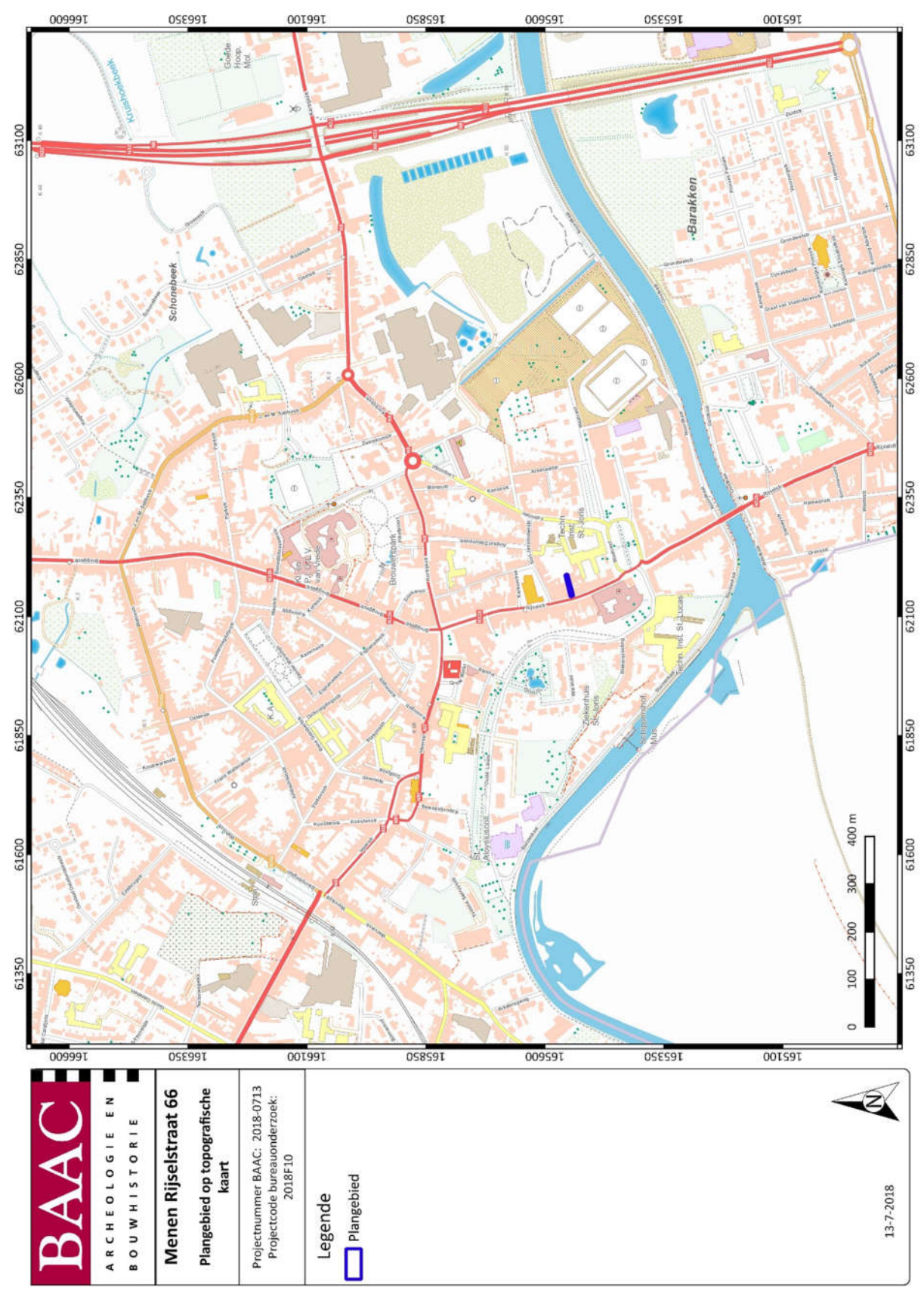
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Huidige situatie	5
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	5
1.1.6	Randvoorwaarden	9
1.2	Werkwijze en strategie	9
1.2.1	Onderzoeksvragen	9
1.2.2	Heuristiek	10
1.3	Assessmentrapport	12
1.3.1	Landschappelijk kader	12
1.3.2	Historisch kader	21
1.3.3	Vastgesteld bouwkundig erfgoed	26
1.3.4	Cartografische bronnen	28
1.3.5	Archeologisch kader	34
1.4	Besluit	39
1.4.1	Datering en interpretatie	39
1.4.2	Archeologische verwachting	39
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering	39
1.4.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	40
2	Samenvatting	43
3	Lijst met figuren	44
4	Lijst met tabellen	44
5	Plannenlijst	45
6	Bibliografie	49
7	Bijlagen	51
7.1	Plannen	51

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Menen, Rijselstraat 66		
Ligging	Rijselstraat 66, Menen, provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Menen, Afdeling 1, Sectie E, Perceel 895D		
Coördinaten	Noordwest: x:62141.193; y:165546.778		
	Noordoost: x: 62171.029; y: 165554.298		
	Zuidwest: x: 62143.400; y: 165540.238		
	Zuidoost: x: 62173.236; y: 165548.413		
Projectcode BAAC Vlaanderen	2018-0713		
Bureau-onderzoek	Projectcode	2018F10	
	Erkend archeoloog	K. Van Campenhout (Erkeningsnummer: 2015/00060)	
	Betrokken actoren	K. Van Campenhout (archeoloog)	
	Betrokken derden	Nvt	



Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2018a



Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2018d

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuw appartementsgebouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van een kelder) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Menen Rijselstraat 66* bedraagt ca. 306 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie). Het plangebied is daarnaast wél te situeren binnen³:

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018

- een vastgestelde archeologische zone, nl. de historische stadskern van Menen (ID 140007 en 11907),
- de bufferzone van UNESCO Werelderfgoedzone rond het stadhuis van Menen met belfort (ID 15029),
- een zone aangeduid als bouwkundig erfgoed (ID 27271 en ID 56012)

Aangezien het plangebied in een woon- of recreatiegebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 100 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de omgevingsvergunningaanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige situatie

Het perceel is momenteel nog bebouwd en het bestaande pand is in gebruik als winkelpand en woonruimte. Snoepwinkel 'De Spekke' gebruikt het gelijkvloers voor de verkoop van ambachtelijke pralines, snoepgoed, chocolade en erotisch snoep.

Het gelijkvloers bestaat uit een hoofdgebouw met een perceeldiepte van 13,54m. Dit hoofdgebouw is volledig onderkelderd. De kelder heeft een oppervlakte van 95 m² en is ca. 2 m diep. Het bouwjaar van de kelder is niet bekend. Achter het hoofdgebouw bevindt zich een aanbouw met een minimale lengte van 3,74m en een maximale lengte van 13,37m (oppervlakte is ca. 52 m²). De versterking van deze constructie is beperkt tot de diepte van de bouwvoor. Deze aanbouw sluit aan op een tuin met enkele bomen. Achteraan in de tuin bevindt zich nog een tuinmuur die de volledige perceelbreedte inneemt (wel mét een doorgang).

De huidige situatie van het perceel is opgemeten door een landmetersbureau; het opmetingsplan van de bestaande toestand bevindt zich in de bijlage.

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein de sloop van de bestaande bebouwing en een nieuw op te trekken appartementsgebouw met zes bouwniveaus (kelder, gelijkvloers plus vier verdiepingen). Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven. De ontwerpplannen worden eveneens in bijlage meegeleverd.

Alle bovengrondse en ondergrondse constructies ter hoogte van Rijselstraat 66 zullen worden gesloopt. Ook de bestaande kelder met een oppervlakte van ca. 95 m² zal worden uitgebroken om een nieuwe kelder te kunnen aanleggen. De nieuwe kelder neemt de volledige breedte van het perceel in en is ca. 31 m diep (oppervlakte geplande kelder is ca. 195 m²). Dit komt overeen met de totale oppervlakte van het gelijkvloers. De versterkingsdiepte van de nieuwe kelder is 2,55 m (2,20 m hoogte in de kelder + 0,35 m kelderplaat). Bovenop het gelijkvloers worden nog vier verdiepingen gebouwd.

Aan de straatzijde wordt ruimte voorzien voor een regenwaterput. Deze zone valt samen met de bestaande kelder die eerst wordt uitgebroken (35 m² vanaf de straatkant). De inrichting van de tuin is niet verder uitgewerkt. Voor het appartement op het gelijkvloers komt er een terras waarvan de grens samenvalt met de kelder eronder. De rest van de tuin wordt gewoon gelaten zoals het is, nl. gazon met enkele struiken of bomen.

Samengevat betekent dit dat de nieuwe kelder (opp. 195 m²) grotendeels in onverstoord gebied gegraven wordt. Ongeveer 60 m² zal volledig verstoord zijn door de reeds bestaande kelder. Vervolgens zal ongeveer 52 m² minimaal verstoord zijn door ondiepe funderingsresten van de achterbouw. Dat betekent dat minstens 83 m² in volledig onverstoord gebied ligt.

De geplande situatie van de nieuwbouw is opgetekend door een landmetersbureel; het plan bevindt zich in de bijlage.



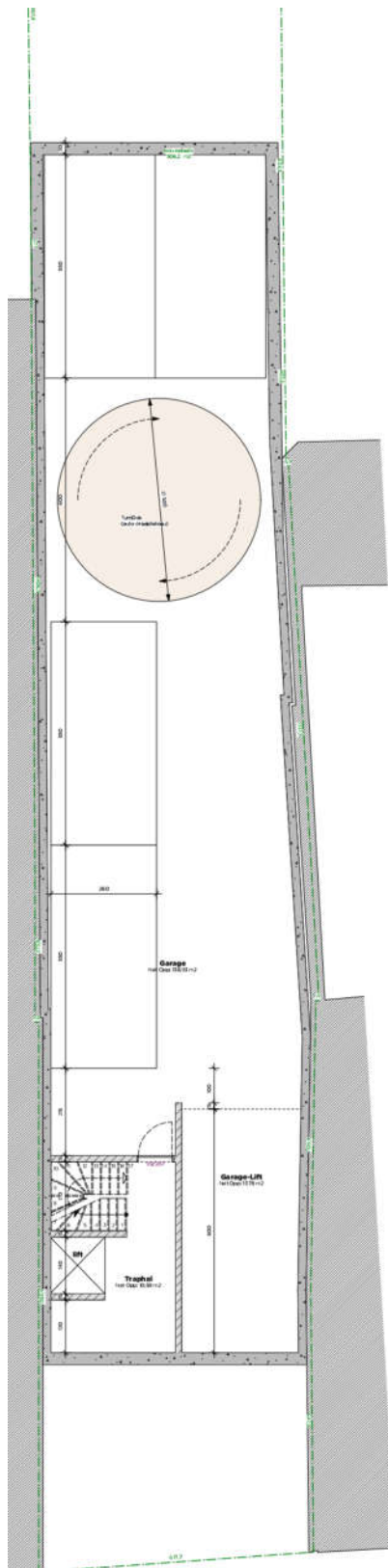
Figuur 3: Plangebied met weergave van bestaande kelder op orthofoto.⁴

⁴ AGIV 2018e



Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto.⁵

⁵ AGIV 2018e



Figuur 5: Plan van de toekomstige inplanting op funderings- en kelderniveau.⁶

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen op het terrein staan die moeten worden gesloopt, waarvan de sloop ervan onderdeel is van de omgevingsvergunning, betreft het hier een archeologienota met een advies voor een uitgesteld onderzoek. Dit houdt in dat de geadviseerde ingreep, zoals gesteld in het bijhorende Programma van Maatregelen op een later tijdstip, pas na de toekenning van de omgevingsvergunning en na de sloop van de gebouwen, uitgevoerd kan worden. Aan de (ondergrondse) sloop zijn ook aan aantal voorwaarden verbonden die in het Programma van Maatregelen uitgeschreven staan.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. De Frickx-kaart is niet geraadpleegd omdat deze niet nuttig was voor het onderzoek. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius en Erfgoedinzicht geraadpleegd.⁷ Verschillende kaarten uit de 17^{de}, 18^{de} en 19^{de} eeuw zijn via Cartesius te vinden, maar tonen enkel aan dat het plangebied bebouwd is zonder verdere detaillering. Om die reden worden deze kaarten niet

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Kaart Van Deventer
- Sanderus (resultaten van Erfgoedinzicht ea)
- Villaretkaart

⁷ CARTESIUS 2018

- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Van Deventer-, Sanderus-, Villaret-, Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.⁸ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Aangezien er in de nabije omgeving van het plangebied reeds enkele archeologische onderzoeken zijn uitgevoerd, zijn de bijhorende publicaties hiervan geraadpleegd. Het betreft de volgende publicaties:

- P. Laloo en D. Herremans, 2016, *Menen Bauduinsite. 2016H163 Archeologienota*, Archeologienota Gate bvba, Gent.
- J. Jacobs et alii, 2017, *Menen Bauduinsite. 2017E329 Archeologienota*, Archeologienota Gate bvba, Gent.
- D. Veraart en M. Galloo, 2016, *Archeologienota Menen Oude Leielaan*, Archeologienota Monument Vandekerckhove bvba, Ingelmunster.
- L. Ryckebusch, 2017, *Heraanleg speelplaats Sint-Jorisschool. Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek. Bureauonderzoek 2018^E183*, RAAP België rapport 087, Nazareth.
- J. Van Bavel, 2017, *Oude Leielaan 15, Menen. Een Archeologienota*, VEC Nota 325, Brugge.

Philippe Despriet van *Archeologie Zuid-West-Vlaanderen* vzw heeft bijkomend kaartmateriaal ter beschikking gesteld dat is geraadpleegd voor huidig onderzoek. Deze hebben echter geen bijkomende relevante informatie opgeleverd voor het plangebied.

⁸ BEYAERT et al. 2006

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

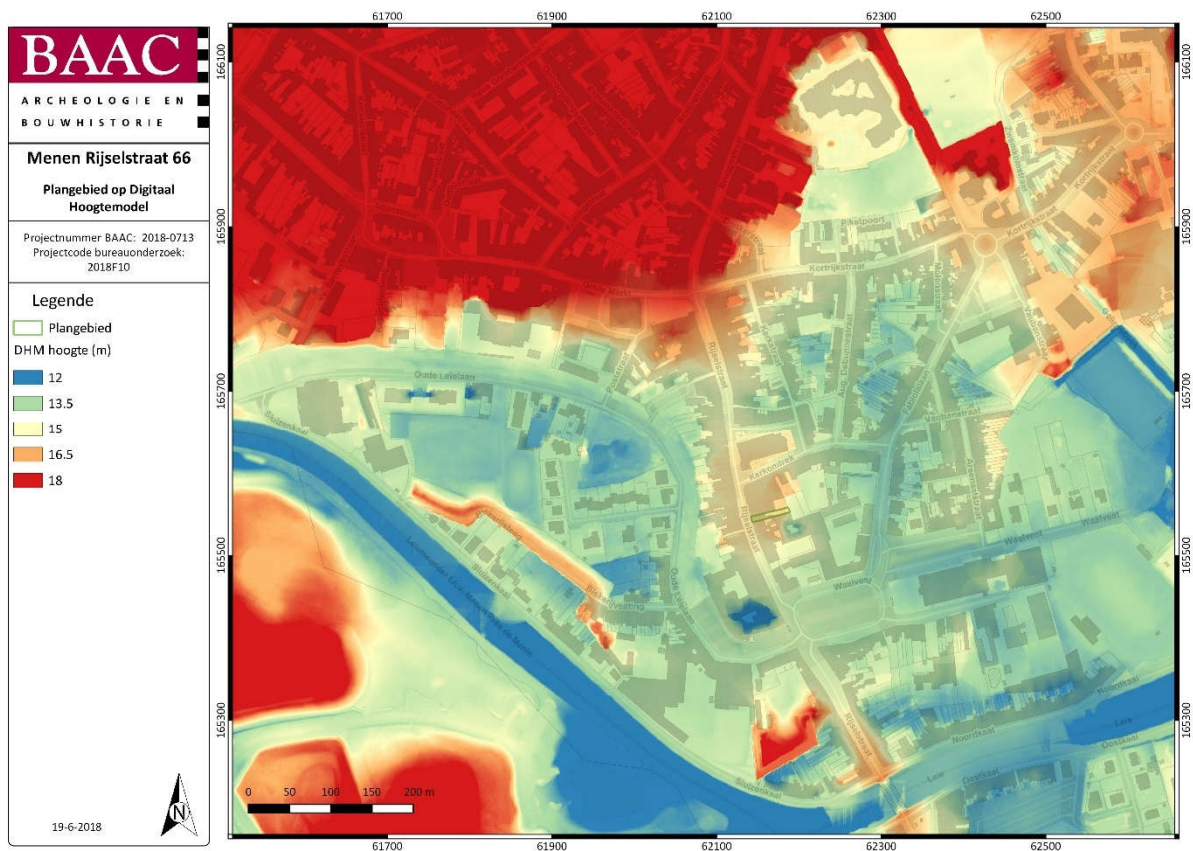
1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

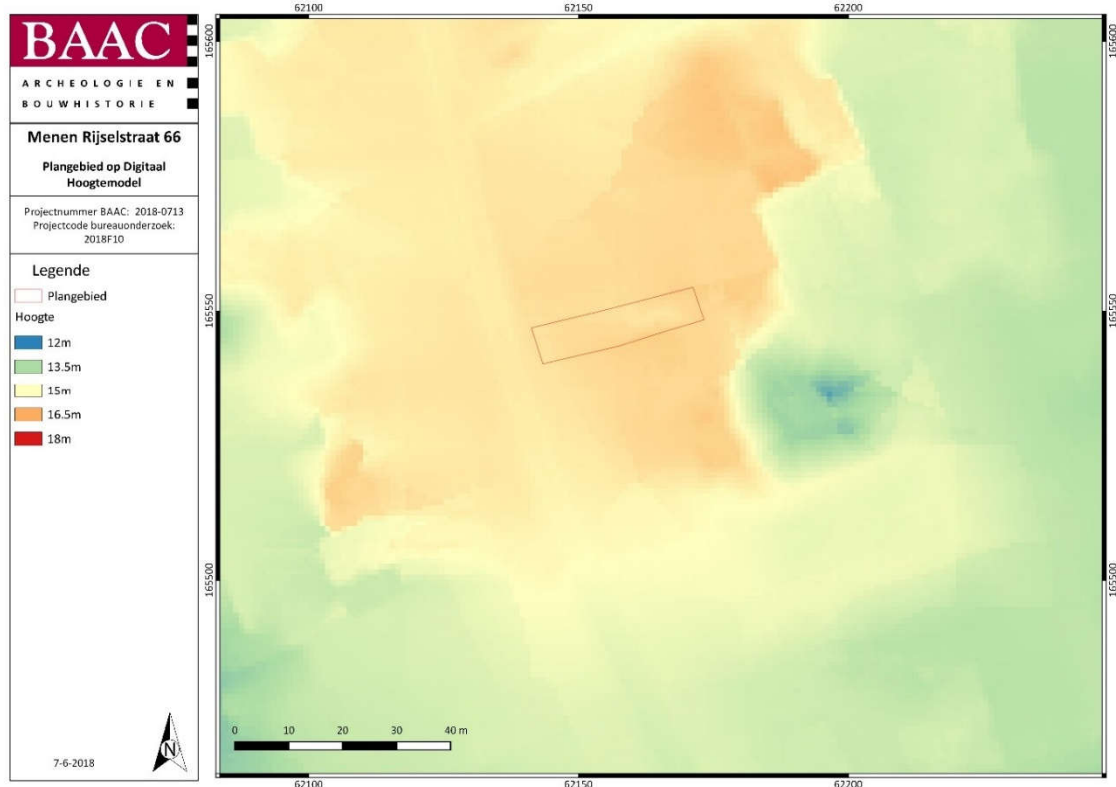
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1. Het plangebied *Menen Rijselstraat 66* is gelegen in stedelijk gebied. Het perceel is aan de straatzijde aan beide zijden ingesloten door bebouwing uit dezelfde periode als het huidige pand. De tuin sluit aan de noordzijde aan op de tuin van het pand van Rijselstraat nr. 64. Aan de oostelijke en zuidelijke kant van de tuin ligt een recent aangelegde parking van het ziekenhuis AZ Delta (Rijselstraat nr. 76). De bewoning bestaat in hoofdzaak uit kleine bouwpercelen en rijhuizen, al lijken recente bouwwerken daar verandering in te brengen. Een aantal van deze huizen zijn opgenomen als Bouwkundig Erfgoed (zie later).

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) rond 15,60 m + TAW in de vallei van de Leie. Het terrein zelf is relatief vlak en kent geen noemenswaardige hoogteverschillen.



Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), schaal 1:3500.⁹

⁹ AGIV 2018b



Figuur 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), schaal 1:500¹⁰

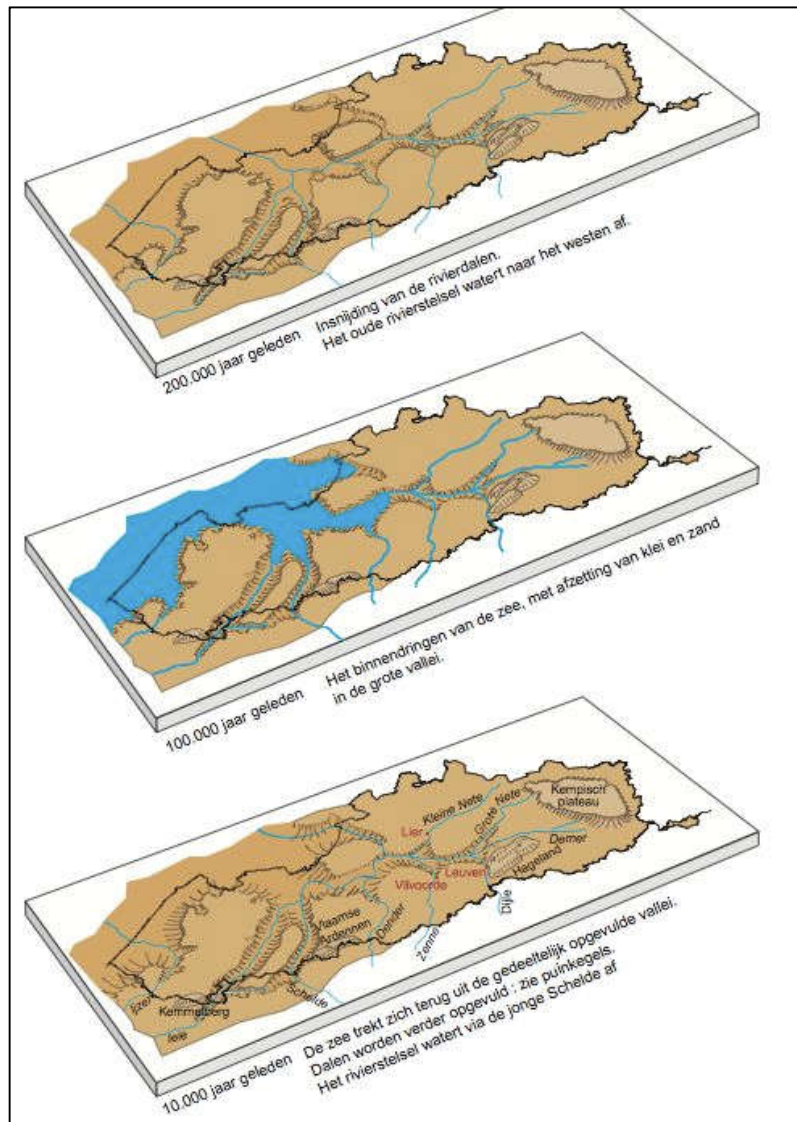
Landschappelijke en hydrografische situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei.¹¹ Dit is een depressie (in feite een complex van deels bedolven thalwegen) die vanaf het Midden-Cromerien door fluviatiele processen is uitgeschuurd tot diep in het Paleogeen- en Neogeensubstraat en in de loop van het Weichseliaan opgevuld is geraakt. De dikte van dit jong-Quartaire opvulpakket kan meer dan 25 m, en plaatselijk zelfs tot 30 m bedragen. De Vlaamse Vallei vormt een lange zandige vlakte waarvan de kern is gelegen ten noorden van Gent, tussen Maldegem en Stekene. De hoogte ligt er gemiddeld lager dan 10 m +TAW. De Vlaamse Vallei heeft oostelijke en zuidelijke uitlopers. De zuidelijke uitlopers vallen min of meer samen met de Leievallei, de Boven-Schelde en Dendervallei. De oostelijke uitlopers strekken zich uit over de as Rupel-Dijle-Demer tot in de buurt van Werchter. In vergelijking met de Scheldevallei komen in de Leievallei dikkere afzettingen over een grotere breedte voor. Het Quartaire dek is er dikker en aan de westelijke zijde ook lemiger.¹²

¹⁰ AGIV 2018b

¹¹ DE MOOR & MOSTAERT 1993

¹² BORREMANS 2015 p. 211



De topografie van de Vlaamse Vallei wordt deels bepaald door tertiaire getuigenheuvels uit het Paleogeen en Neogeen, die in de ondergrond aanwezig zijn. Tevens komt op het laagterras een microreliëf voor dat is gevormd door eolische dekzanden en boreale stuifzandduinen. Daarnaast zijn lokaal ook niet-geërodeerde restanten van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken. Het laagterras wordt ontwaterd door een complex van beekjes waarvan het grootste deel afwatert in de richting van de Leie of de Schelde.¹⁴

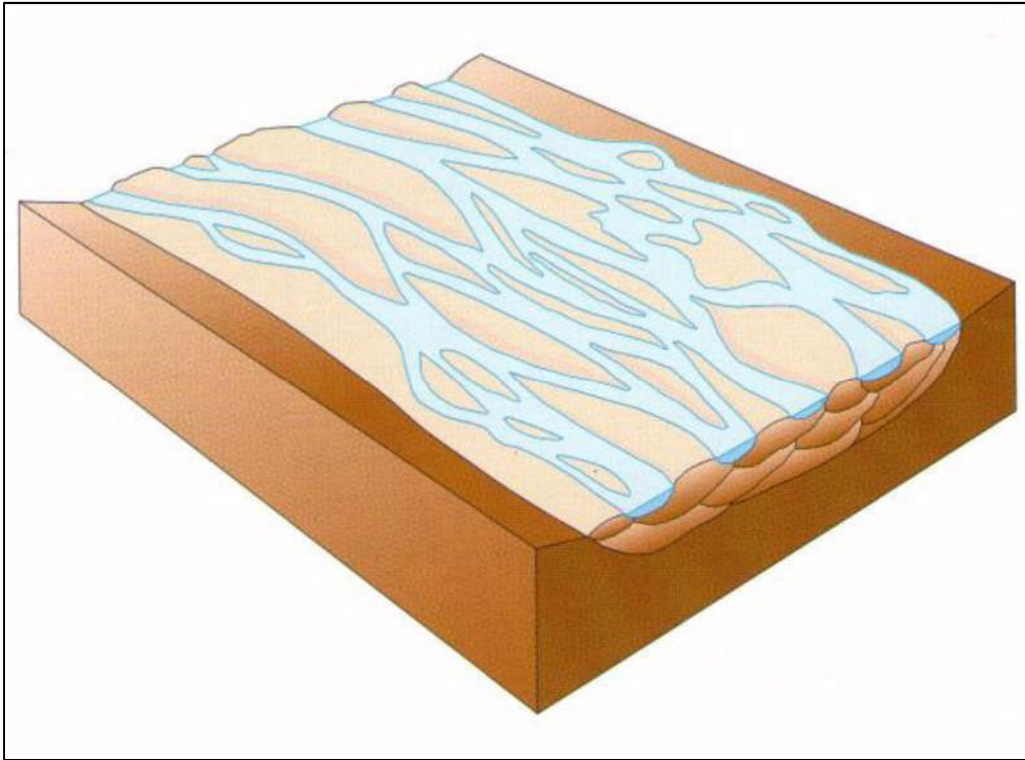
In het Laat-Pleistoceen (130.000-11.650 BP) werd de Vlaamse Vallei in haar definitieve vorm uitgeschuurd, tot diep in het Paleogeen- en Neogeensubstraat. Het diepste punt van deze uitschuring werd bereikt op de overgang van het Eemiaan (130.000-117.000 BP) naar het Weichseliaan (117.000 BP-11.650 BP).¹⁵ In deze periode waren de Leie en de Schelde meanderende rivieren met een sterk veranderende loop. De kustlijn kwam gedurende het Eemiaan ongeveer overeen met de huidige

¹³ CARTOGIS 1999

¹⁴ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

¹⁵ BP = *Before Present*, waarbij het heden gelijkgesteld is met het jaar 1950 n.C.

kustlijn. Tijdens het Weichseliaan werd het klimaat kouder en verkregen de rivieren als gevolg hiervan een vlechtend geulenpatroon (Figuur 9).¹⁶



*Figuur 9: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was in het Weichseliaan.*¹⁷

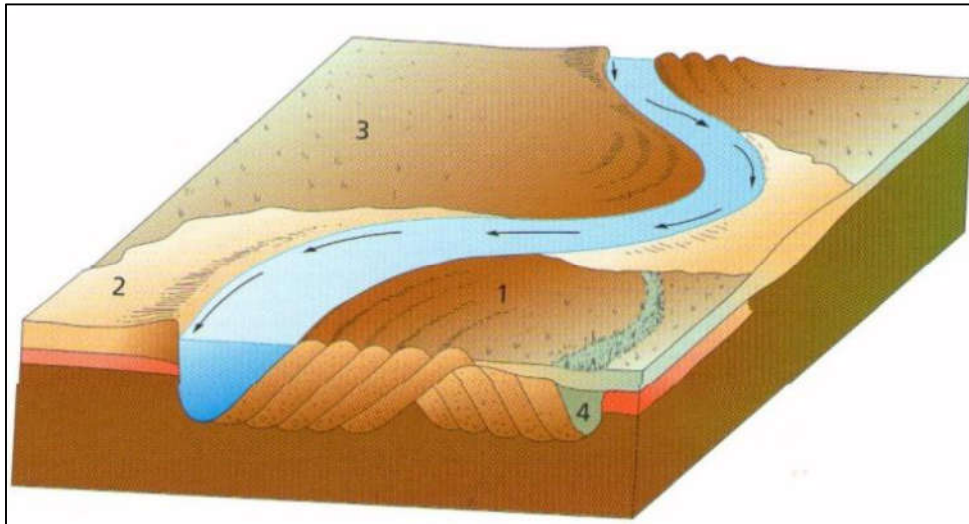
Tijdens het vroeg-Pleniglaciaal (117.000-76.000 BP) was een zeer koud en vochtig klimaat, gekenmerkt door vlechtende riviersystemen en de aanwezigheid van permafrost (permanent bevroren ondergrond). Als gevolg van dit laatste waren de insnijdingen beperkt. De beperkte vegetatie zorgde voor onvoldoende bescherming van de hellingen tegen het smeltwater dat in het voorjaar vrijkwam.¹⁸ Fluvioperiglaciale accumulatie domineerde en de Vlaamse Vallei werd door geleidelijke aggradatie opgevuld met afbraakmateriaal van het Paleogeen- en Neogeensubstraat. Tijdens de lente werd door het smeltwater zand en leem afgezet over de ganse breedte van de vallei. Tijdens de daaropvolgende zomer nam het debiet af en trok het water zich terug naar het hoofdstroomgebied. In de actieve geulen werd nog steeds zand afgezet, terwijl in de depressies in de valleivlakte leem sedimenteerde. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn opgebouwd uit materialen die onder koude condities werden aangevoerd, door regen- en smeltwater van sneeuw of bodemijs, en vertonen een uiteenlopende lithologische opbouw en duidelijke laterale facieswisselingen.¹⁹

¹⁶ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

¹⁷ VAN STRYDONCK e.a. 2000

¹⁸ VERBRUGGEN e.a. 1991 p. 360-361

¹⁹ BORREMANS 2015 p. 216-217



Figuur 10: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Leie actief is vanaf het Laat-Glaciaal²⁰. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.

Tijdens het laat-Pleniglaciaal (76.000-14.640 BP) trad een zeer koude en droge periode op, waarbij de vegetatie zeer beperkt was en winden vat kregen op het zandoppervlak in een schaars begroeide poolwoestijn.²¹ Hierbij werden dekzandruggen afgezet die transversaal op de toen heersende noord- tot noordwestelijke winden lagen. Door superpositie ontstond een langgerekte dekzandgordel, met een steile, zuidwaarts gerichte lijzijde en een zachte noordwaarts gerichte loefzijde. Het gaat hierbij om een pakket van kalkloze, homogene en goed gesorteerde, fijne tot middelmatig fijne zanden met een dikte van 1 tot 5 m. De noordwaarts gerichte afwatering werd hierdoor afgedamd, waardoor langs de zuidrand van dekzandrug verschillende paleomeren ontstonden. Het verwilderde riviersysteem boog oostwaarts af om via het doorbraakdal van Hoboken en de Beneden-Schelde zijn weg naar de zee te zoeken.²²

Tijdens het Laat-Glaciaal (de laatste fase van het Weichseliaan, 14.640-11.650 BP) en in het Holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat opnieuw en verkregen de Leie en Schelde opnieuw een meanderend patroon (Figuur 10). Het huidige oppervlak valt dan ook grotendeels samen met dat van de laatste fluvioperiglaciale afzettingen uit het Weichseliaan. De rivieren sneden zich vanop dat niveau in, wat mede gefaciliteerd werd door de verdwijnende permafrost, waardoor een laagterras ontstond. Later werden deze Vroeg-Holocene dalen als gevolg van de stijgende zeespiegel en erosiebasis weer gedeeltelijk opgevuld met alluviale afzettingen.²³ Tijdens de koudere Dryasperioden binnen het Laat-Glaciaal werden rivierduinen gevormd door lokale verstuiving van zanden uit de drooggevallede rivierbeddingen. Soms werden deze tijdens het Holoceen nog eens lokaal herwerkt, waardoor stuifzandduinen ontstonden.²⁴

Gedurende het Holoceen heeft de Leie zich als een *underfit river* ingesneden in de brede vallei. Heden ten dage heeft de rivier een breedte van enkele tientallen meter en slingert zij zich met grote meandervormige kronkels doorheen de valleibodem. In de loop van de tweede helft van de negentiende en twintigste eeuw werd de loop van de Leie en de Schelde steeds meer rechtgetrokken in het kader van een grootschalig moderniseringsprogramma dat de waterafvoer moest verbeteren en

²⁰ VAN STRYDONCK e.a. 2000

²¹ VERBRUGGEN e.a. 1991 p. 361

²² BORREMANS 2015 p. 219

²³ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

²⁴ BORREMANS 2015 p. 219

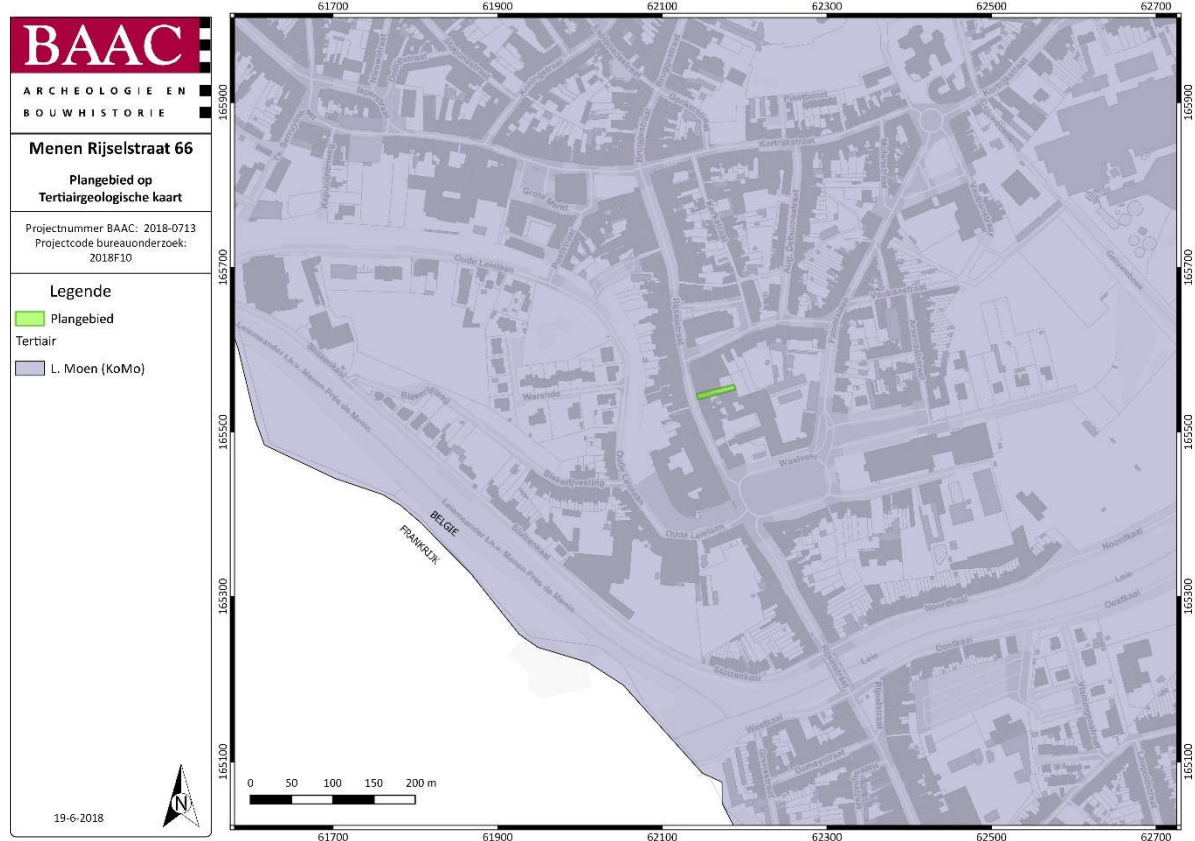
de rivier bevaarbaar maken voor grotere schepen. Hierbij werden dijken aangelegd, oevers verstevigd en oude meanders afgesneden. Als gevolg hiervan werd het historische landschapspatroon deels weggevaagd en werden veel van de oorspronkelijke gras- en meerslanden opgehoogd voor landbouw, industrie en bewoning.²⁵

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van het Lid van Moen binnen de Formatie van Kortrijk. Deze afzetting bestaat uit een grijze klei tot silt, kleihoudend, met kleilagen en *Nummulitus planulatus* (microfossielen).²⁶

De Formatie van Kortrijk dekt het groot aantal ontsluitingen in de omgeving van Kortrijk. Het gaat om een essentieel mariene afzetting en bestaat voornamelijk uit kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten. De Formatie wordt ingedeeld in vier leden, waaronder het Lid van Moen. Het geheel kan een dikte bereiken van meer dan 100 m en rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen wordt beschouwd als een heterogene siltige tot zandige afzetting met *Nummulitus planulatus*. Deze zandhoudende klei weerspiegelt een lichte regressie. Het onderscheid met het Lid van Saint-Maur is niet altijd duidelijk. Het Lid van Moen heeft een dikte van minimaal 35 meter tot maximaal 57 meter.



Figuur 11: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart²⁷

²⁵ DE MOOR 1997

²⁶ DE GEYTER 2001.

²⁷ DOV VLAANDEREN 2018b

Quartair

Op de Quartairgeologische kaart (1:200.000) is het plangebied gekarteerd als typeprofiel **3a**, waarin fluviatiele afzetting uit het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal bovenop mogelijk eolische afzettingen van het Weichseliaan of hellingsafzettingen van het Quartair zijn aangetroffen. Deze bevinden zich bovenop fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan.

De meer gedetailleerde Quartairgeologische kaart met schaal 1:50.000 toont het plangebied binnen een Holocene alluvium afgezet boven twee zandige complexen uit het Weichseliaan (**a29**).²⁸

Het Holocene alluvium zijn hoofdzakelijk kleiige sedimenten die de opvulling vormden van de dalbodems van Holocene rivier- en beekvalleien. Het alluvium van de Leie kan makkelijk een dikte bereiken van 10 meter en meer.

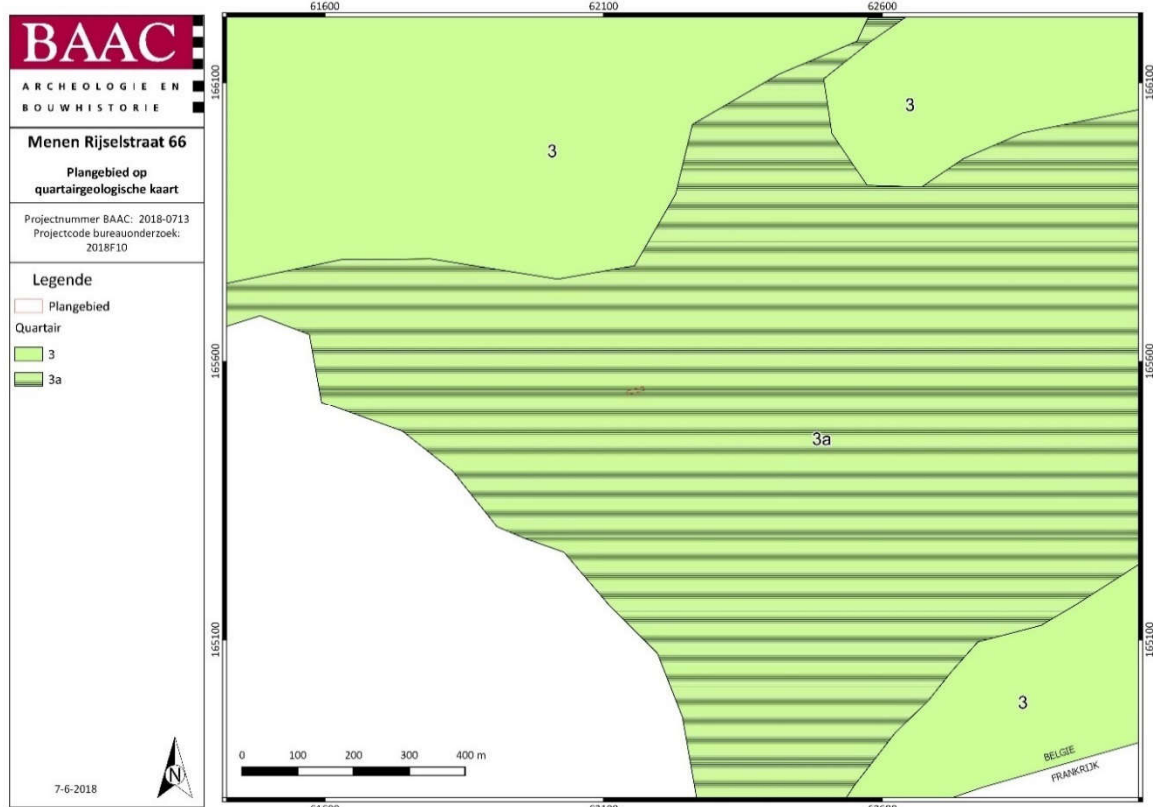
Het bovenste zandige complex uit het Weichseliaan bestaat uit middelmatig tot fijn zand en lemig zand. De kleur kan variëren van grijs over grijsgroen tot grijsgeel. Het zand is kalkhoudend en kan lokaal glauconiet bevatten. Aan de basis wordt geregeld een grof grindhoudend zand of een grindlaag teruggevonden. Naar boven toe wordt het sediment steeds lemiger. Karakteristiek voor de afzetting is de trogvormige schuine gelaagdheid. De eenheid vertoont een erosieve basis. In de Leievlaakte kan de dikte van dit pakket oplopen tot 10 meter.

Bij het onderste zandige complex uit het Weichseliaan wordt een grijs middelmatig tot grof zand aangetroffen. naar de basis toe wordt dit zand grover en wordt het grindhoudend. Aan de basis komt gewoonlijk een grindlaag van grote gerolde en gebroken silexkeien voor. deze grindlaag kan behoorlijk dik zijn en als een ondoordringbare bank fungeren. Het zand bevat onderaan veelal fossielen uit resten van zoetwaterschelpen en landslakken. Af en toe komen herwerkte Eocene fossielen voor en tanden van vissen en gerolde beenfragmenten van kleine zoogdieren. Het pakket kan sterk wisselen in dikte.

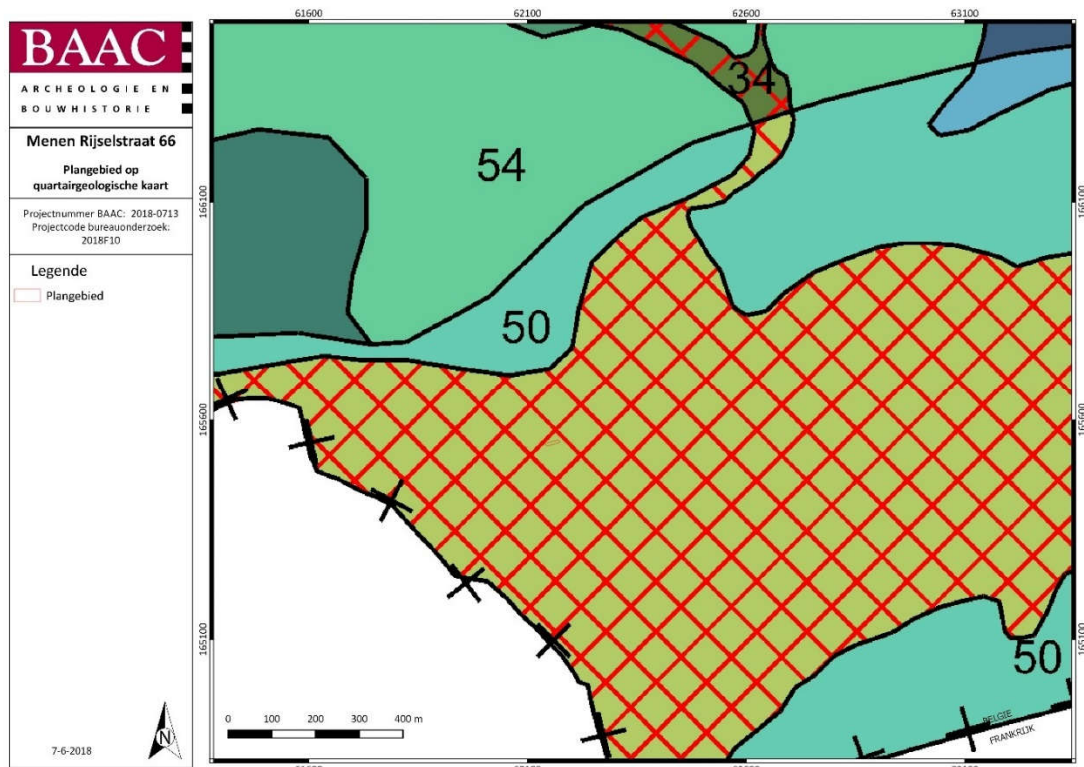
Volgens de data van het DOV is de potentiële bodemerosie in de ruimere regio van het studiegebied bijzonder klein tot nihil, het betreft immers gronden binnen stadskerngebied. Ook de bodemgebruikskaart is geraadpleegd maar leverde geen informatie op.²⁹

²⁸ MATTHIJS 2002.

²⁹ DOV VLAANDEREN 2018c.



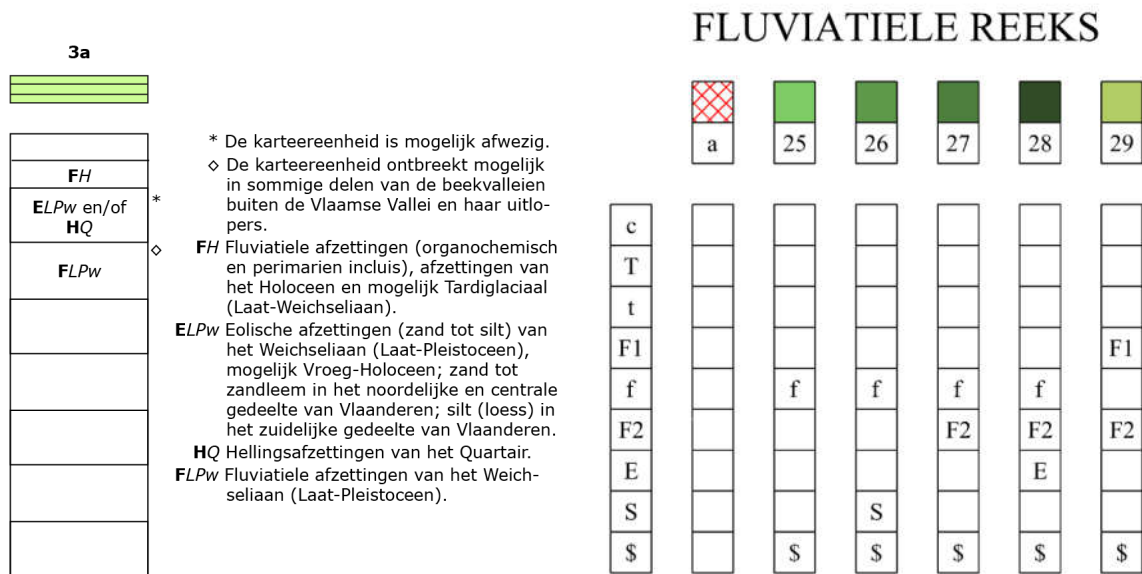
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000³⁰



Figuur 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000³¹

³⁰ DOV VLAANDEREN 2018c

³¹ DOV VLAANDEREN 2018c



Figuur 14: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied (links van 1:200.000, rechts van 1:50.000)³²

Bodem

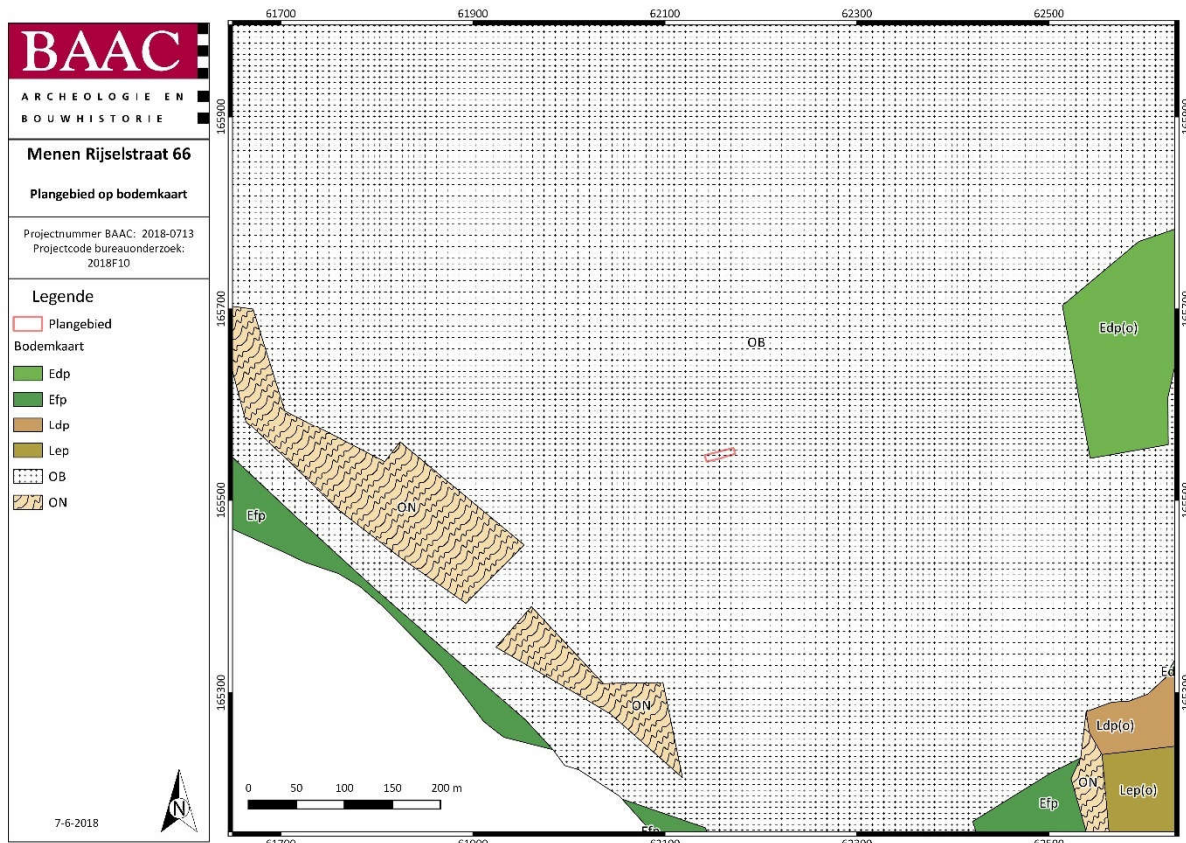
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied grotendeels gekarteerd als **OB**, bebouwde zone. Enkel in het uiterste oosten van het zuidelijk deel is de bodem ingekleurd als **ON**, opgehoogde grond, terwijl in het uiterste westen van het zuidelijk deel een **Efp** staat aangeduid.

Een Efp betreft een zeer sterk gelyge kleibodem zonder profiel. Het gaat om zeer natte klei, zeer sterk gleyig met reductiehorizont. Dit type bodem komt overeen met alluviale bodems. Het gaat om zeer natte grondwatergronden op alluviale kleiige materialen. De meestal verveende humeuze bovengrond vertoont intense roestverschijnselen. De reductiehorizont begint ondieper dan 80 cm. In de winter zijn deze bodems onder water en ze blijven nat in de zomer. De bodems zijn ongeschikt voor akkerland, weinig geschikt als weiland, maar eventueel wel geschikt als hooiland van mindere kwaliteit en voor populieraanplanting.

De verwachting voor het niet ingekleurd deel gaat naar nog meer Efp-bodems of misschien ook **Edp**-bodems. Een Edp-bodem is een matig gleyige kleibodem zonder profiel, waarbij de klei als vochtig wordt omschreven. Een Edp-bodem kenmerkt matig natte recente alluviale bodems op alluviale materialen. Roestverschijnselen worden waargenomen vanaf 50 en 80 cm diepte. Het bovendeck bevat dikwijls meer klei dan de gelaagde kleiige tot lemige ondergrond. De gronden zijn te nat in de winter en langdurig vochtig en koud in het voorjaar. Mits afwatering zijn ze geschikt voor weiland. Bij goede drainage kunnen ze ook bewerkt worden als akkerland.³³

³² DOV VLAANDEREN 2018c

³³ VAN RANST/SYS 2000.



Figuur 15: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³⁴

1.3.2 Historisch kader

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Menen.³⁵ Menen is ontstaan op een doorwaadbare plaats aan de Leie en wordt voor het eerst vermeld in een Latijnse keure uit 1087. Hierin wijst de bisschop van Noyon en Doornik, Ratbodo, de inkomsten en het patronaatrecht van de parochiekerk van Menen toe aan de Noord-Franse Benedictijnerabdij van Hasnon-sur-la-Scarpa. Deze rechten worden echter een halve eeuw later betwist door twee plaatselijke ridders, Arnulf en Lambil van Menen. De stad groeit uit tot een heerlijkheid en wordt tot 1288 bestuurd door de familie van Menen. Geografisch was de heerlijkheid begrensd door de Leie, de zanderige kouters bij de weg naar Kortrijk en de dode Leie. Deze dode Leiearm vormde tevens de grens tussen de kasselrijen Kortrijk en Rijsel. De heerlijkheid van Menen gaat terug op een nederzetting aan de kruising van de Leie met de heirbaan die onder meer Torhout en Rijsel met elkaar verbond. De kern van de eerste nederzetting lag in de nabijheid van de Leieovergang, ongeveer ter hoogte van het huidige kruispunt van de Oude Leielaan met de Waalvest en de Rijselstraat. Binnen dit gebied zogenaamd "Bruel" stond vermoedelijk de herenburcht van de heren van Menen, het "Saelhof", op een motte gelegen en omgeven door een watergracht. In de onmiddellijke omgeving hiervan liggen de Sint-Vedastuskerk, de oudste parochiekerk van de stad voor het eerst vermeld in 1087, en het voormalige "Passantenliedengasthuis", de huidige Sint-Joriskliniek opgericht in de 13^e eeuw. Verder was er een wind- en watermolen en de Sint-Janskapel. Menen en Halewijn waren verbonden door een brug over de Leie. De heerlijkheid telt omstreeks 1270 een 80-tal huizen.³⁶

³⁴ DOV VLAANDEREN 2018a

³⁵ IOE, ID 140007.

³⁶ DESPRIET 2009.

De stad en tevens de heerlijkheid vormt één van de twaalf burchtgenootschappen van het kasteel van Kortrijk. Het grondgebied van ridder en heer Jan van Menen besloeg ongeveer 63,7 hectare. Hij haalde zijn inkomsten voornamelijk uit tolheffingen op het goederenverkeer langs de wegen en over het water. In 1288 ontnemt de graaf van Vlaanderen, Gwijde van Dampierre, hem al zijn rechten op de heerlijkheid Menen. Dit gebeurt vermoedelijk omwille van grafelijke schulden. Hierdoor wordt de graaf van Vlaanderen heer van Menen. Het beheer van de heerlijkheid wordt toevertrouwd aan een baljuw en de herenburcht wordt grafelijk eigendom. Vanaf 1298 valt Vlaanderen onder het bewind van de Franse koning, deze wijst de heerlijkheid van Menen in naam van Filips de Schone in leen toe aan ridder Willem van Mossere. In 1305 komt de heerlijkheid, die vrij snel groeide door de gunstig gelegen economische positie, weer in grafelijke handen terecht.

De economische bloei van de stad neemt een aanvang in 1351, na het toekennen van de stadsrechten door Lodewijk van Male, heer van Menen. De stad verkrijgt de toestemming tot de oprichting van een lakenproductie en een stapelplaats voor woldraad. Verder mag er een wekelijkse markt georganiseerd worden op zaterdag en een jaarlijkse buitengewone markt van drie dagen. Hierdoor ontwikkelt de heerlijkheid zich binnen afzienbare tijd tot een gereputeerde lakenstad, waarin ook de brouwerijnijverheid aan belang wint. De stad vormt een tegengewicht voor grote steden zoals Kortrijk en Gent. In 1353 wordt geconstateerd dat de wolstapelplaats te Menen niet optimaal is wat ligging betreft. Plattelandsspinners waren niet bereid om naar de stad te komen waardoor de stapelplaats naar Moorsele verhuist. Hierdoor gaat voor Menen een erg belangrijke economische activiteit verloren.

Sinds het begin van de 15^e eeuw kent de lakennijverheid, ook die te Menen, een zware terugval. Op het einde van de eeuw kent de nijverheid terug een bloeiperiode ondanks de stadsbrand van 1488 die drie kwart van de stad in de as legt. Menen behoort politiek en administratief tot het graafschap Vlaanderen en daarbinnen tot de kasselrij van Kortrijk die is onderverdeeld in vijf roeden, waaronder de roede van Menen, met de stad Menen als hoofdplaats. De roede heeft bestuurlijke en rechterlijke macht over vijftien omliggende gemeenten. Daarnaast kent Menen ook een stedelijk bestuur, bestaande uit een stadsmagistraat en zijn schepenen. De eerste helft van de 15^e eeuw wordt gekenmerkt door de oprichting en de herbopbouw van verschillende gebouwen onder meer het Sint-Jorishospitaal. De oude Sint-Vedastuskerk wordt gesloopt en in 1454 wordt de nieuwe kerk opgetrokken. De motte van de herenburcht wordt afgegraven, de grachten worden gedempt en het terrein wordt bebouwd. De stad breidt zich uit naar het noordwesten, richting Grote Markt, en ontwikkelt zich rond het kruispunt van de oude baan Brugge-Rijsel met de baan Kortrijk-leper. De oude stadskern ligt op de linkeroever van de thans gedempte Leiearm langs de as Ieperstraat, Grote Markt, Rijselstraat, Kerkomtrek en Kerkstraat. De stad telt een 380-tal huizen en circa 1700 inwoners.

In 1488 wordt de stad geplunderd door de troepen van Frederik III, omdat het in opstand was gekomen tegen het gezag van Maximiliaan van Oostenrijk. De stad heeft vaak te lijden onder militaire acties, dit door haar ligging op de grens tussen de kasselrijen van Kortrijk en Rijsel, door haar economisch belang en door de strategische waarde van de brug tussen Menen en Halewijn. In 1548 was Menen een stad zonder vestingen bestaande uit een 20-tal straten. Het centrum had een tamelijk dicht stratennet. Toch waren er vooral op de uiteinden van de straten een aantal gronden onbebouwd. In het centrum en langs de hoofdstraten was er een doorgaans gesloten bebouwing waarbij op geregelde afstand brandgangen en waterputten bestonden. Op 9 mei 1548 wordt Menen geteisterd door een stadsbrand waarbij naar schatting 570 van de 700 woningen verloren gingen. Keizer Karel vaardigt de nodige financiële tegemoetkomingen uit om de stad te helpen.

Na 1560 ondergaat het stadsbeeld verschillende wijzigingen. Een aantal nieuwe openbare gebouwen waaronder het stadhuis, de lakenhal en het vleeshuis worden opengetrokken. Door de godsdienstoorlogen moest de bouw van het belfort worden stilgelegd in 1575. Tijdens de beeldenstorm (1566) worden de interieurs van het Sint-Jorishospitaal en de Sint-Vedastuskerk

geplunderd. Na de stadsbrand wordt het marktplein vergroot. Tussen de Markt en het Nieuwhof (een gedeelte van de huidige Grote Markt) wordt in 1567 de Vismarkt opgericht. Rond 1571 bestond Menen uit een 30-tal straten met circa 890 huizen en een parochiekerk.

De brouwactiviteit groeide enorm tijdens de 16^e de eeuw, daar waar deze in de 14^e en 15^e eeuw voornamelijk in de lokale behoefte voorzag. De industrie bestond uit een 64-tal brouwerijen die grotendeels gesitueerd waren in het lagere stadsdeel omwille van de aanwezigheid van de Leie. De ligging van Menen aan de Leie vergemakkelijkte de aanvoer van graan en turf, wat het succes van de nijverheid verklaart.

In 1576 komen de 17 Provinciën in opstand tegen de Spaanse bezetting. Nog voor de laatste werken aan de vestingen voltooid zijn, wordt de stad ingenomen door de Malcontenten onder aanvoering van Emmanuel de Lalaing, baron van Montigny. Menen zal in hun handen blijven tot 22 oktober 1579, wanneer de stad vanuit Kortrijk door Schotse troepen wordt heroverd en opnieuw bij de Staten-Generaal wordt gevoegd. In 1582 wordt Menen bevrijd door Spaanse troepen onder leiding van Alexander Farnese.

Tijdens de eerste helft van de 17^e eeuw blijft Menen gespaard van oorlogen en plunderingen. Dit geeft de gelegenheid tot het bouwen van enkele belangrijke complexen zoals het Kapucijnenklooster aan de westelijke stadsrand. Het wordt opgericht tussen 1603 en 1627. In 1608 wordt de kloosterkerk gewijd. De bouw van het belfort wordt opnieuw aangevat in 1602 en voltooid in 1610 onder leiding van de Kortrijkse meester-metselaar Jan Persyn.

In 1635 verklaart Frankrijk de oorlog aan Spanje. De oorlog, die tot 1678 zal duren, wordt eerst uitgevochten in Picardië en Artesië, maar vanaf 1644 in Vlaanderen. Menen, tot dan nog steeds in Spaanse handen, wordt in 1645 ingenomen door het Franse leger onder leiding van maarschalk Jean de Gassoin. Datzelfde jaar wordt de stad geplunderd en deels vernield door Spanjaarden. In 1658 wordt Menen echter weer Frans bezit. Door de vrede van de Pyreneeën (1658) wordt de stad opnieuw bij de Spaanse Nederlanden gevoegd. In overtuiging van een definitieve vrede worden de wallen en bastions afgebroken, de grachten worden gedempt en enkel de stadspoorten blijven overeind. De oorlog tussen Frankrijk en Spanje kent echter nog een vervolg met de "Devolutieoorlog" in 1667 en 1668. Door het verdrag van Nijmegen (1678) wordt Menen van de kasselrij van Kortrijk losgemaakt en wordt het opnieuw Frans grondgebied.

Door de bezetting van de Nederlanden door de Spanjaarden wordt door Sébastiaan Le Prestre, markies van Vauban en Louvois, minister van oorlog onder Lodewijk XIV, het plan opgevat om de noordgrens van Frankrijk te versterken met een dubbele verdedigingsgordel. Om invallen tegen te gaan, worden tussen 1679 en 1689 de vestigingsmuren aangepast aan het ontwerp van Vauban.³⁷ De vesting Menen, die doorgaat als één van de meest volmaakte werken van Vauban, strekt zich op beide Leieoeveren uit. Op de linkeroever wordt het oude tracé grotendeels gevolgd, er kwamen grotere bastions aangevuld met ravelijnen, lunettes en een tenaille voor het oude gedeelte. Op de voorheen niet-versterkte Leieoever legt Vauban twee grote bastions aan, de Rijselpoort wordt eveneens door twee bastions beschermd. Ten zuiden van de stad lagen twee grote overstromingsgebieden, gescheiden door een dijk waarover de Rijselse weg liep.

In het begin van de 18^e eeuw zorgt de Spaanse successieoorlog (1702-1723) ervoor dat Menen nogmaals wordt belegerd. In 1706 trekken de geallieerde troepen onder leiding van de hertog van Marlborough door Vlaanderen. Op 17 juni wordt Kortrijk veroverd en van daaruit wordt de noordelijke Franse grens belegerd. De belegering van Menen begint op 24 juli 1706. Op 22 augustus capituleert de stad en worden de Franse legers verdreven. De schade was zeer groot. Zo lagen de Sint-Vedastuskerk, het stadhuis en de kloosters van de benedictijnen en de kapucijnen in puin. Ook het belfort wordt

³⁷ PYNCKET, 2002.

deels vernield in 1706, maar wordt vrijwel onmiddellijk gerestaureerd. De heropbouw van de kloostergebouwen van de kapucijnen wordt reeds in 1710 aangevat. Met de vrede van Utrecht in 1713 wordt Menen toegevoegd aan het Oostenrijks grondgebied. Door het Barrièretractaat van 1715 worden in Menen Hollandse troepen gelegd om een Franse uitval te voorkomen.

Met de Oostenrijkse successieoorlog (1740-1748) verklaart Frankrijk de oorlog aan Oostenrijk en trekt het de Nederlanden in. Op 30 mei 1744 wordt gestart met een systematisch bombardement van de stad Menen dat op 4 juni eindigt. Het Hollands garnizoen geeft zich over en één dag later doet Lodewijk XV zijn plechtige intrede in de stad. Na het beleg worden de kazematten opgeblazen en de meeste militaire gebouwen afgebroken. Menen wordt weer een open stad. Met het bombardement van 1744 wordt de Kapucijnenkerk opnieuw in de as gelegd. Een jaar later worden de herstellingswerken aangevat onder impuls van Lodewijk XV.

Door het verdrag van Aken (1748) worden de Zuidelijke Nederlanden opnieuw onder Oostenrijks bewind geplaatst. Er worden plannen gemaakt om de vestingen te herstellen maar Keizer Jozef II gaat in 1782 over tot de verkoop van de militaire terreinen. Menen verliest als open stad zijn militaire waarde.

Tussen 1792 en 1794 verwisselt Menen opnieuw verschillende malen van bezetter. Menen wordt op 28 en 29 april 1794 opnieuw zwaar geteisterd door een Frans bombardement vanuit Halewijn. Op 30 april capituleren de Oostenrijkse troepen en wordt Menen opnieuw Frans bezit. De beschietingen hebben als gevolg dat één tiende van de woningen in puin lag, de hallen en de waag achter het stadhuis zijn vernield en de Sint-Vedastuskerk wordt zwaar beschadigd. De peervormige spits van het belfort brandt af en wordt niet meer vervangen. De vestingen worden grotendeels platgebombardeerd. Slechte enkele delen in het noordwesten van de stad en twee bolwerken bij de Leie bleven bewaard. Alle kerkelijke eigendommen worden in 1794 verbeurd verklaard en verkocht. Het klooster van de benedictinessen en het Sint-Jorisklooster blijven gespaard omdat de zusters zich ten dienste stelden van het openbaar nut namelijk de armen en geesteszieken. De Sint-Vedastuskerk wordt gesloten en de kerk van de kapucijnen doet dienst als opslagplaats en stal.

Economisch kent Menen een korte bloeiperiode na 1748. Als grensstad heeft het een grote aantrekkingskracht voor bedrijven. De steenweg Kortrijk-Menen wordt aangelegd en de aarden weg Menen-Roeselare-Brugge wordt heraangelegd. Door dit versteend wegennet stijgt de economische activiteit. Nieuwe industrietakken zoals de tabaksindustrie vervangen de tanende brouwactiviteiten (de brouwersgilde was in 1750 teruggevallen tot vier leden). Ook de wol, katoen- en garenindustrie kennen een heropleving. Bovendien kan men als grensstad profiteren van de bloeiende grenssmokkel. Lakens en kousen worden vanuit Frankrijk binnen gesmokkeld in ruil voor vlas, wol en vee. Door deze economische bloeiperiode wordt er, vooral door particulieren, druk gebouwd in de stadskern. Ook de overheid realiseert enkele bouwwerken, in 1782 wordt het landhuis (huidig stadhuis), gebruikt door het stadsbestuur en de roede van Menen, opgericht.

Menen zal Frans grondgebied blijven tot in 1814, het Franse bewind wordt verdreven en de Hollandse periode breekt aan. Na het congres van Wenen in 1815 worden een aantal steden aan de grens met Frankrijk versterkt als voorzorgsmaatregel tegen eventuele nieuwe aanvallen. Door zijn rol als bufferstad tegen Frankrijk wordt Menen opnieuw voorzien van vestingen.

De Hollandse periode wordt gekenmerkt door actieve heropbouw. De Sint-Vedastuskerk, grotendeels vernield door een storm in 1801, wordt heropgebouwd tussen 1807 en 1820. In 1823 wordt gewag gemaakt van het herbouwen van de waag en de hallen. Het zal echter tot 1840 duren voor de werken definitief worden uitgevoerd. De oorspronkelijk vierkante vorm rond een binnenplein wordt behouden.

In 1830 telt Menen zo een 8.000 inwoners, het is een kleine stad met nauwelijks bebouwing in de omgeving van de vestingsmuren. In 1852 worden de vestingen gedeeltelijk ontmanteld. Enkele militaire gronden en gebouwen worden verkocht in juli 1856. Het militair hospitaal wordt eerst omgevormd tot kazerne en nadien tot regimentsschool. De stad krijgt in 1857 de kloostergebouwen van de kapucijnen in concessie. De Sint-Vedastuskerk wordt te klein en de oprichting van een tweede parochie dringt zich op. Het duurt echter nog tot 1873 vooraleer de Sint-Franciscuskerk, de kerk van de kapucijnen, wordt opengesteld voor erediensten. De andere kloostergebouwen worden omgevormd en in gebruik genomen als klaslokaal, pastorie en vrederecht.

De ontmanteling van de vestingen en de bevolkingsaangroei heeft het bewoningspatroon in de tweede helft van de 19^e eeuw ingrijpend gewijzigd. De stad wordt beter aangesloten op het wegnnet. Spoorwegverbindingen met de West-Vlaamse gewesten en de Franse stad Tourcoing komen tot stand respectievelijk in 1853 en 1879. Het eerste station van Menen wordt opgetrokken in 1854-1855. Het gebouw wordt uitgebreid in 1890 en in 1940 vernield waarna het onmiddellijk wordt heropgebouwd. In 1846 wordt de steenweg naar Wervik in gebruik genomen, in 1869 deze naar Moeskroen-Dottignies. Verder wordt er heel wat aandacht besteed aan het verbeteren van het stedelijk comfort door het plaveien van straten, de aanleg van een rioleringsnet en het installeren van een gasverlichting.

In de 19^e eeuw beschikt Menen niet langer over een bloeiende industrie. De stad is als grensstad een ideale uitvalsbasis naar de Franse industriesteden Halluin, Ronq, Tourcoing en Armentières. De stad wordt in oostelijke richting uitgebreid met enkele beluikwijken. De geringe industriële bedrijvigheid in Menen bestaat voornamelijk uit vlas, katoen, kant en tabak. De stad wordt en blijft het belangrijkste productiecentrum van de tabaksverwerkende nijverheid in de Leiestreek. In de tweede helft van de 19^e eeuw vestigen zich een aantal kleine bedrijven van zeer uiteenlopende aard, onder meer gas, rubber, ijzer en baksteen in Menen.

De bevolking van Menen kent een grote stijging naar het einde van de 19^e eeuw toe. De groei is voor een groot deel te verklaren door de industriële ontwikkeling van het Noord-Franse gebied en zijn behoefte aan arbeidskrachten. In zekere mate kan men spreken van een satellietstad ten opzichte van de agglomeratie Roubaix-Tourcoing. Heel wat Franse grensarbeiders vestigen zich in de stad waardoor er overal in Menen kleine arbeidersbeluiken ontstaan.

De economische heropbloei van voornamelijk vlas- en tabaksnijverheid in Menen kent een einde door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. Vanaf 14 oktober 1914 wordt Menen bezet door de Duitse troepen. De stad moet instaan voor de kazernering van de soldaten en wordt een verzamelpunt voor nieuwe troepen en een rustplaats voor de troepen die terugkeren van het front. Twee Ortskommandaturen worden opgericht en verschillende gebouwen in de stad worden opgeëist en ingericht voor militaire doeleinden. Menen heeft enorm te lijden onder het oorlogsgeweld. Ongeveer de helft van de huizen wordt vernield of zwaar beschadigd. Na de oorlog is de woningnood groot. De financiële situatie van de stad is desastreus waardoor ze beroep moet doen op overheidssubsidies.

Langs de belangrijkste verkeerswegen verschijnt er lintbebouwing in de richting van Ieper, Brugge en Kortrijk. Menen en Halewijn groeien naar elkaar toe en worden nagenoeg één geheel. Door de grote uitbreiding van de stad, wordt de Sint-Vedastusparochie opgesplitst in vier parochies: Sint-Vedastus, Sint-Franciscus, Sint-Jozef en Sint-Jan-Baptist.

De Leie wordt in 1921 gedeeltelijk rechtgetrokken. Er wordt een nieuwe sluis gebouwd waardoor nu ook grote schepen van 300 ton hun vracht konden aanvoeren. Hierdoor wordt de rivier vertakt in een nieuwe en een oude Leiearm. Deze laatste wordt reeds in 1923 gedempt waardoor het Wautersplein (de huidige Waalvest) ontstaat. In 1971 en in 1987-1988 graaft men een nieuwe bedding voor de Leie om deze toegankelijk te maken voor een grotere tonnenmaat.

De Tweede Wereldoorlog vormt opnieuw een breekpunt, er komen betere en snellere verbindingen tussen de verschillende steden en de mechanisatie in de landbouw komt op. In 1947 bereikt de bloei van de stad een hoogtepunt. Bijna de helft van de actieve bevolking werkt buiten de stad, waarvan een groot deel in Frankrijk. De pendelarbeid daalt vanaf 1962, de bevolking kende een licht terugval.³⁸

1.3.3 Vastgesteld bouwkundig erfgoed

Het hoofdgebouw binnen het plangebied is opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed:

*Rijselstraat nr. 66. Winkel-woonhuis met bepleisterd en beschilderd parement uit het begin van de 20ste eeuw. Rechthoekige vensters onder doorgetrokken druiplijsten met diamantkoppen. Aangepaste begane grond.³⁹

De wetenschap dat het pand binnen het plangebied is vastgesteld als bouwkundig erfgoed is voor onderhavig dossier van belang voor de ondergrondse structuren. In dit geval is bekend dat een kelder aanwezig is en deze dus mogelijk enige historische waarde meedraagt.

Buiten het plangebied, in de directe omgeving, zijn de volgende items bekend als vastgesteld bouwkundig erfgoed:

*Rijselstraat nr. 64. Voormalig woonhuis van het klooster van de Zwarte Zusters gedateerd 1766 cf. ankers. Volgens bouwplan verhoogd met één bouwlaag in 1891, naar ontwerp van Callebert-Blancke. Met schijnvoegen gecementeerde lijstgevel. Getoogde vensters in vlakke omlijsting. Verbouwde begane grond.⁴⁰

*Rijselstraat nr. 72. Voormalige herberg "AU LION D'OR" cf. bouwplan, thans winkel-woonhuis. Art-deco-geïnspireerde lijstgevel van gediversifieerde baksteen van 1930, naar ontwerp van G. Boghemans (Menen). Verticaal geaccentueerd parement door de doorgetrokken vensternissen en centrale muurdam met geprofileerde liseen. Verbouwde begane grond.⁴¹

*Rijselstraat nr. 80. Art-deco-burgerwoning volgens bouwplan van 1929 wijzigen woonhuis zowel gevel als interieur. Opvallende gevel naar ontwerp van G. Boghemans (Menen) getypeerd door het kleurrijke parement en de geometrische vormtaal. Rechthoekige muuropeningen met gaaf bewaard schrijnwerk o.m. twee- en driezijdige ramen op de bovenverdieping. Benedenvensters met afgeschuinde bovenhoeken. Aflijnende kroonlijst op consoles.⁴²

*Rijselstraat nr. 75-77/ Oude Leielaan. Z.g. "Schippershof", beschermd als monument bij M.B. van 13 december 1991. Historische afspanning, als getuige van het ontstaan van de stad als handelscentrum aan de kruising van de Leie en de weg Brugge-Rijsel. De herberg deed dienst als rustplaats voor schippers en voor de paarden die de barges op de Leie trokken. Volume reeds aangegeven op de kaart van Jacob van Deventer en Sanderus. Geboortehuis van beeldhouwer Georges Dobbels (1910-1988). Tussen 1996 en 1998 gerestaureerd en ingericht als stadsmuseum.⁴³

*Nr. 73 (?). Voormalige vleugel van "St.-Joris beroep en familiale school onder het hoog beheer van Z.H. Exc. Mgr. H. Lamiroy B.V. Brugge erkend door staat en provincie opgericht met den steun der Prov. W.Vlaanderen door de Z.Z. Augustinessen" cf. gedenkplaat. Opvallende lijstgevel met begane

³⁸ VANDEPUTTE 2011; HASQUIN 1980, IOE 2018, id121790.

³⁹ IOE 2018, id56012.

⁴⁰ IOE 2018, id30953.

⁴¹ IOE 2018, id55204.

⁴² IOE 2018, id56018.

⁴³ IOE 2018, id56016.

grond van natuursteen en verdiepingen van gele baksteen opgetrokken in 1947 cf. sluitsteen rondboogpoort. Getoogde vensters in geriemde omlijstingen met oren en neuten en druiplijstje.⁴⁴

*Rijsselstraat nr. 63. Winkel-woonhuis met een 19de-eeuwse lijstgevel die werd aangepast in de late 19de en 20ste eeuw. In kern gaat de woning zeker terug tot de 18de eeuw. Uit het primitief kadasterplan van circa 1830 kan me afleiden dat de twee rechtertraveeën oorspronkelijk vermoedelijk een poortdoorgang waren. In 1847 is de woning in eigendom van C. Hannequant, apotheker. De woning wordt opgesplitst in twee eenheden. Het rechter deel is op dat ogenblik wel geïntegreerd in het woonhuis. In 1855 vormt het woonhuis weer één geheel en wordt het dieper in gelegen volume aangeduid als zeepziederij. In 1911 wordt de binnenplaats overbouwd.⁴⁵

*Rijsselstraat nr. 59. Beeldbepalend 18de-eeuws dubbelhuis onder pannen schilddak. Bepleurde en beschilderde lijstgevel gemarkeerd door licht vooruitspringende poorttravee. Fraai uitgewerkte neoclassicistische poort.⁴⁶

*Rijsselstraat 51-53, 57. In oorsprong classicistisch herenhuis, thans winkel-woonhuis, van 1755 zie sluitsteen centrale rondboogpoort. Geheel beschermd als monument bij M.B. van 4 november 1976. Breedhuis van zeven traveeën + één lagere poorttravee en twee bouwlagen onder mansardedak (leien en pannen) met vier dakkapellen. Verankerde lijstgevel met centraal driehoekig fronton met drielobbig venster; begane grond opgetrokken in Grès-d'Arras en bovenverdieping in baksteen. Horizontaal benadrukt parement door de druiplijsten en doorgetrokken muurband van witte baksteen. Getoogde vensters op de bovenverdieping in omlijsting van witte baksteen met oren en neuten en druiplijstje. Benedenvensters deels verlengd. Links (nummer 57), latere uitbreiding van 1788 zie sluitsteen rondboogpoort. Boven de kordonlijst rechthoekig nisje met inscriptie D.C. 1841.⁴⁷

*Rijsselstraat nr. 49. Apotheek, z.g. "APOTHEEK-DROGERY - L. VANDENBUSSCHE". Breedhuis met parement van geglazuurde baksteen uit het begin van de 20ste eeuw. Gebruik van groengeglazuurde baksteen voor fries, vensteromlijstingen en naambord.⁴⁸

*Rijsselstraat nr. 52. Decanale kerk Sint-Vedastus De Sint-Vedastuskerk is de hoofdkerk van het decanaat van Menen dat in 1803 werd opgericht. Kerk beschermd als monument bij M.B. van 12 januari 1987. Vroeg 19de-eeuwse georiënteerde neoclassicistische kerk van het basilicale type, ter vervanging van de in 1801 door storm vernielde gotische hallenkerk. De oudste vermelding gaat terug tot 1087 als "altare de menin". De eerste Sint-Vedastuskerk werd afgebroken in 1383 en vervangen door een nieuwe gotische kerk.⁴⁹

*Kerkomtrek nrs. 13-14. Twee huizen, vroeger deel uitmakend van het voormalig "Dischhuus". Gesticht met toelating van Filips de Schone in 1466 onder de benaming "Heelich Geesthuis". Geheel herbouwd in 1692 (cf. jaartal op sluitsteen nr. 14). Twee dubbelhuizen van elk vijf traveeën en twee bouwlagen onder pannen zadeldaken, in kern opklimmend tot 1692 met aanpassingen uit de 19de en 20ste eeuw.⁵⁰

⁴⁴ IOE 2018, id56015.

⁴⁵ IOE 2018, id56010.

⁴⁶ IOE 2018, id56008.

⁴⁷ IOE 2018, id56006.

⁴⁸ IOE 2018, id56005.

⁴⁹ IOE 2018, id56007.

⁵⁰ IOE 2018, id55858.

1.3.4 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Specifiek voor het huidige plangebied dateert de oudst bewaarde kaart uit de 16^{de} eeuw en is van de hand van Van Deventer. Kaarten van Menen uit de 17^{de} en 18^{de} eeuw komen veelvuldig voor, maar tonen niet altijd relevante of nieuwe informatie⁵¹. Er is daarom voor gekozen om de rapportage te beperken tot de meest illustratieve of vernieuwende kaarten te tonen.

Van Deventer (1550-1565)

De oudste bewaarde kaart waarop het plangebied Rijselstraat 66 is afgebeeld, dateert uit de tweede helft van de 16de eeuw en is gemaakt door Jacob Van Deventer (Figuur 16). Gedurende de tweede helft van de 16de eeuw tekende Jacob van Deventer de plattegronden van meer dan 250 steden van de Lage Landen. Deze verzameling, gemaakt in opdracht van Filips II, is uitzonderlijk door haar omvang, uniformiteit en nauwkeurigheid. Ze geeft een zeer nauwkeurig beeld van de steden in onze gewesten op het einde van de middeleeuwen, met aandacht voor gebouwen zoals kerken, belforten of stadhuizen maar ook het wegennet, de versterkingen, de hydrografie of ook de akkers en weiden binnen en buiten de stadsmuren.⁵²

Op de kaart van Van Deventer is te zien dat Menen al een goed ontwikkeld centrum had. De Sint-Vedastuskerk neemt een prominente plaats in langs de Rijselstraat, een van de hoofdaders van Menen. Ter hoogte van het plangebied is duidelijk dat de hele Rijselstraat al bebouwd was. Achter deze rij huizen langs de straat is een open natuurlijk gebied te herkennen.⁵³

Sanderuskaart (1644)

De eerstvolgende kaart dateert uit 1644 en is van de hand van Antonius Sanderus (Figuur 17). Op deze kaart herkennen we de westzijde van de stad, waar ook het projectgebied is gesitueerd. Dit deel van de stad werd op dit moment nog niet versterkt en enkel verdedigd door de Leie. Buiten het stadscentrum bevond zich een watermolen (aangeduid als de “groote coorenmeulen en moutmeulen”) en vooral weilanden en blekerijen. De Sint-Vedastuskerk en de Rijselse Poort zijn twee prominente herkenningspunten op de kaart. Ter hoogte van het plangebied zelf zien we vooral huizen langs de Rijsselse Straet, zonder verdere detaillering. Achter de rijhuizen lijkt zich een open koer te vormen die volledig omsloten is door gebouwen. De toegang tot deze koer of open ruimte werd mogelijk gemaakt via een poortgebouw in de Rijselstraat. Het plangebied zelf bestond vermoedelijk uit een van de huizen zonder achterbouw.⁵⁴

⁵¹ In het kader van een ander dossier vlakbij huidig plangebied, heeft dhr. Despriet verschillende kaarten aangeleverd die ook te vinden zijn op de website van o.a. Cartesius. Deze kaarten, zoals o.a. kaarten over de verschillende vestingen, zijn geraadpleegd maar niet toegevoegd aan het dossier omdat ze geen relevante informatie konden geven over het plangebied zelf.

⁵² KBR 2018.

⁵³ BIBLIOTECA DIGITAL HISPANICA 2018.

⁵⁴ ERFGOEDINZICHT 2018.

Villaret (1745-1748)

De Villaretkaart (Figuur 18) is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers. De kaart kwam tot stand na één van de Franse veroveringstochten door onze gebieden (1745-48). In totaal bestaat de Villaretkaart uit meer dan tachtig kaartbladen. Door de zin voor detail bieden die een uniek zicht op onze gewesten, zo'n kwarteeuw vroeger dan de bekende Ferrariskaart uit 1770-1778. De kaart geeft een rijk beeld van ons cultuurlandschap en de evolutie ervan.⁵⁵

Het plangebied toont de vestingwerken (Vauban) ten oosten en ten zuiden van het plangebied. Ook de Sint-Vedastuskerk staat als herkenningspunt aangegeven op de Villaretkaart. Specifiek ter hoogte van het plangebied is bebouwing te herkennen langs de Rijselstraat.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.⁵⁶

Op de Ferrariskaart (Figuur 19) zijn geen vestingwerken meer zichtbaar, tenzij als overblijvende grachten en wallen. Dit is een gevolg van de Oostenrijkse successieoorlog (1740-1748). De Rijselstraat loopt nog steeds centraal langs het plangebied. De Sint-Vedastuskerk is nog steeds goed herkenbaar op de kaart. Binnen het plangebied zelf is de bebouwing langs de Rijselstraat nog steeds aanwezig. Achter de huizen is nu wel een indeling als tuinen herkenbaar.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Figuur 20), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.⁵⁷

Op de Vandermaelenkaart zijn de vestingwerken opnieuw duidelijk aanwezig. Deze getuigen van de actieve wederopbouw van de stad in de Hollandse periode. Langs de Rijselstraat herkent met de Sint-Vedastuskerk en de bebouwing binnen het plangebied.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19de-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Figuur 21). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.⁵⁸

⁵⁵ GEOPUNT 2018a Villaretkaart.

⁵⁶ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018.

⁵⁷ GEOPUNT 2018g.

⁵⁸ GEOPUNT 2018f.

Op de Atlas der Buurtwegen wordt het plangebied in de kern van Menen aangegeven. Er zijn geen vestingwerken meer zichtbaar, ook niet als restant. De Rijselstraat maakt een bocht ter hoogte van de huidige brug over de Leie. Binnen het plangebied zelf is nog steeds bebouwing aanwezig, zonder enige specificering. Als er nog tuinen aanwezig waren achter de huisbouw, dan zijn die niet langer aangegeven.

Popp (1842-1879)

De Poppkaarten (Figuur 22) zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.⁵⁹

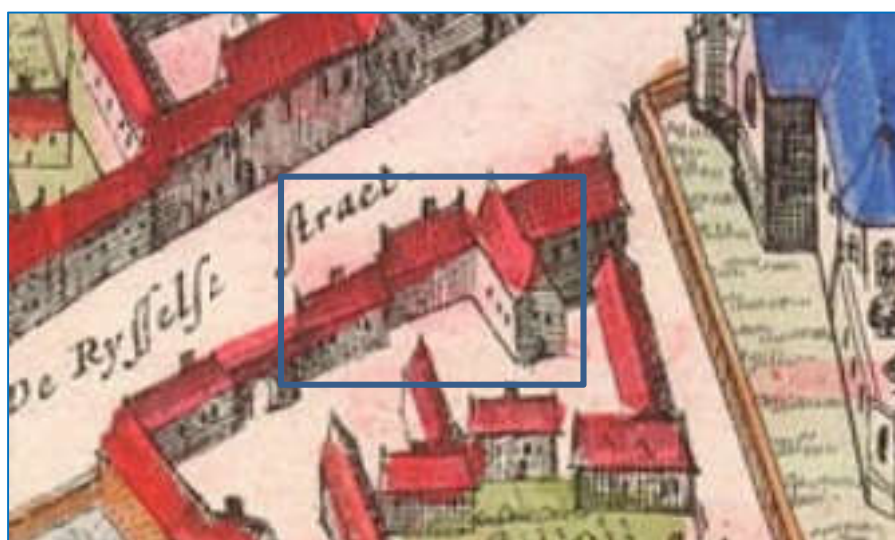
De situatie op de Popp-kaart lijkt sterk op die van de Atlas der Buurtwegen. De percelen buiten de kernbebouwing zijn er duidelijker op weergegeven, maar voor wat het plangebied zelf betreft, is het één groot geheel van bebouwing.



Figuur 16: Plangebied op Van Deventerkaart.⁶⁰

⁵⁹ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018

⁶⁰ ERFGOEDINZICHT 2018.



Figuur 17: Plangebied op de Sanderuskaart met detailopname (onder).⁶¹

⁶¹ ERFGOEDINZICHT 2018.



Figuur 18: Plangebied op de Villaretkaart⁶²



Figuur 19: Plangebied op de Ferrariskaart⁶³

⁶² GEOPUNT 2018a Villaretkaart.

⁶³ GEOPUNT 2018c.



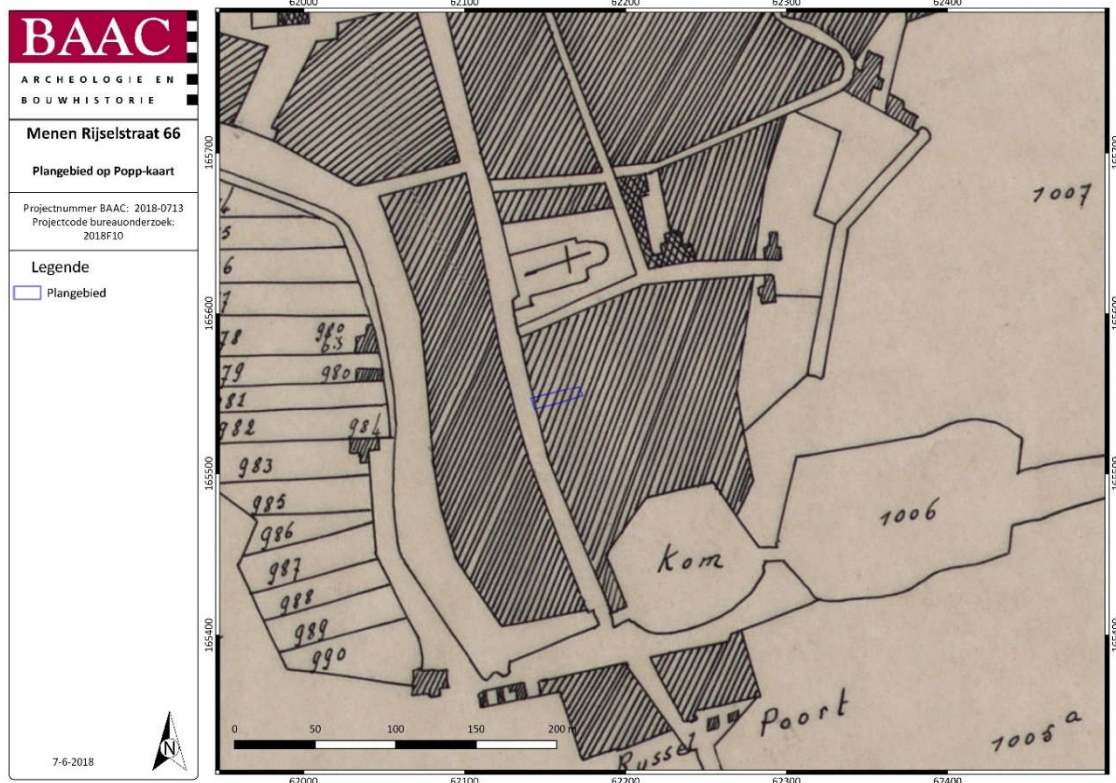
Figuur 20: Plangebied op de Vandermaelenkaart⁶⁴



Figuur 21: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen⁶⁵

⁶⁴ GEOPUNT 2018d.

⁶⁵ GEOPUNT 2018b.



Figuur 22: Plangebied op de Poppkaart⁶⁶

1.3.5 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt ons om een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het plangebied.

Voor het plangebied zelf aan de Rijsselstraat 66 zijn er geen archeologische waarden gekend (Figuur 23).⁶⁷ Rondom het projectgebied werd een aantal meldingen teruggevonden (Tabel 1).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁶⁸

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
75774	MENEN SINT-VEDASTUSKERK EN KERKOMTREK, VOLLE ME
75520	MENEN OUDE DEKENIJ, VERSTERKING LATE ME
75536	MENEN LEGIA, VONDSTCONCENTRATIE AW NT
76945	MENEN RIJSELSTRAAT 53, BEWONING NT
75529	MENEN HUIS DELPHINE, LOSSE VONDST AW NT

⁶⁶ GEOPUNT 2018e.

⁶⁷ CAI 2018

⁶⁸ CAI 2018

158545	MENEN SINT-JANSGASTHUIS, BEWONING LATE ME, VONDSTCONCENTRATIE AW LATE ME
75532	MENEN SCHIPPERSHOF, BEWONING NT
70274	MENEN DE LEIEMOLEN, ECONOMIE WATERMOLEN LATE ME
75522	MENEN BASTION 9, VERSTERKING BASTION 19 ^E EEUW
75535	MENEN REDOUTE 25, VERSTERKING REDOUTE 17 ^E EEUW
75510	MENEN BURCHT VAN HALEWIJN, VERSTERKING WATERBURCHT, LATE ME, VONDSTCONCENTRATIE AW LATE ME
75526	MENEN BASTION 8, VERSTERKING BASTION 19 ^E EEUW
151336	MENEN KAZEMATTEN, 18 ^E EEUW
75725	MENEN WATERMOLEN, LATE ME
75530	MENEN, LOSSE VONDST AW LATE ME
151122	MENEN KAZEMATTEN, 19 ^E EEUW
151121	MENEN, BEWONINGSSPOREN LATE ME
75574	MENEN, LOSSE VONDSTEN AW 17 ^E EEUW
75534	MENEN, VONDSTENCONCENTRATIE LATE ME
75533	MENEN, BEWONINGSSPOREN EN VONDSTEN LATE ME
75627	MENEN, SCHEPENHUIS 16 ^E EEUW
75528	MENEN, HUIS EN VONDSTEN 16 ^E EEUW
75548	MENEN, MUNTCHAT 18 ^E EEUW
75540	MENEN, BEWONINGSSPOREN LATE ME, ROMEINS AW
75521	MENEN, VONDSTENCONCENTRATIE 16 ^E EEUW
75537	MENEN, VONDSTENCONCENTRATIE 17 ^E EEUW
75539	MENEN, KAZEMATTEN 17 ^E EEUW

75645

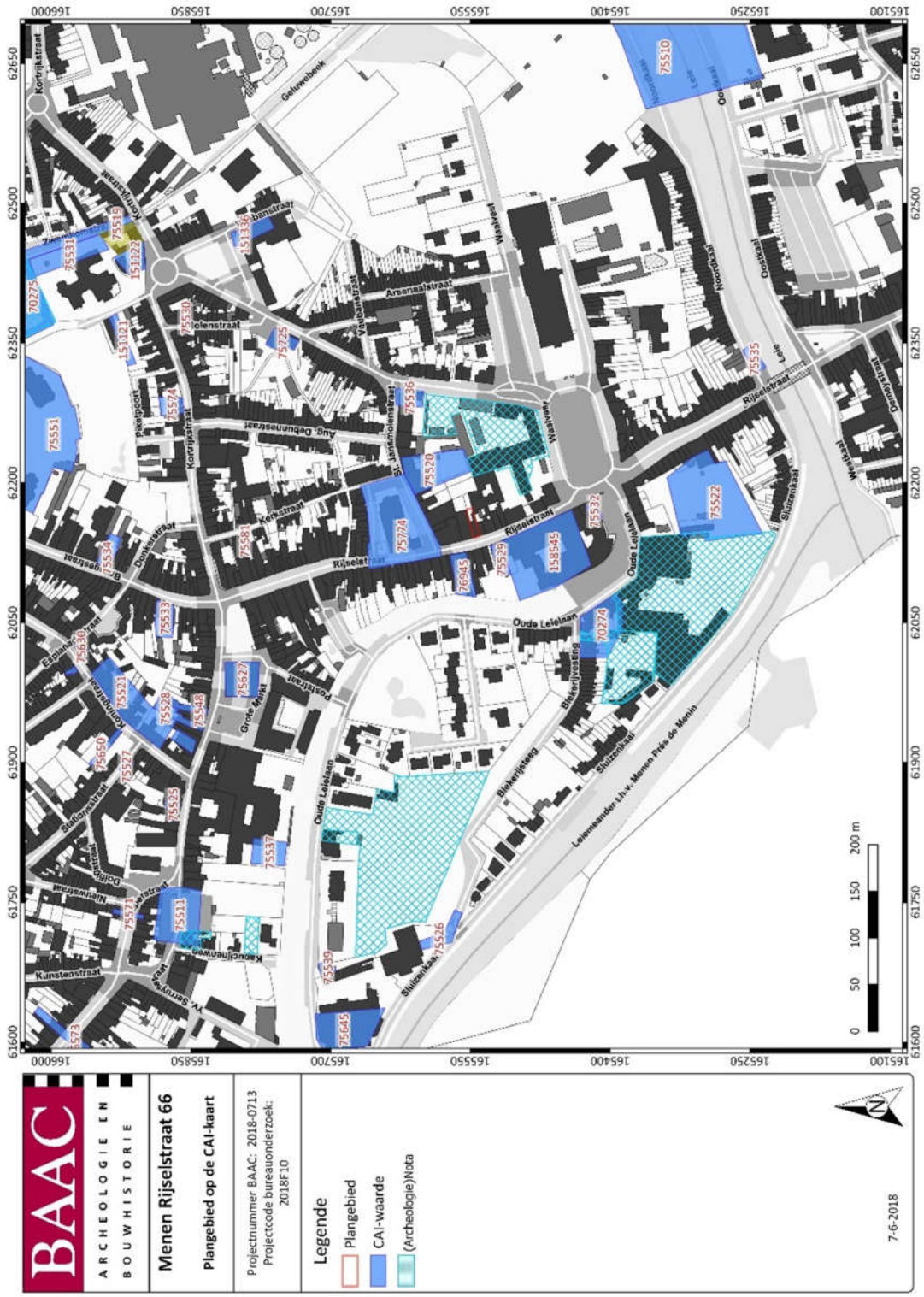
MENEN, VERSTERKING 17^E EEUW EN BUNKERS WOI

De data over het archeologisch erfgoed is in een straal van ca. 500 meter rondom het plangebied onderzocht. Met uitzondering van een enkele vondst van Romeins aardewerk (CAI 75540) en de Vedastus-kerk met een oorsprong in de volle middeleeuwen, hebben alle meldingen binnen onze perimeter betrekking op de periodes vanaf de late middeleeuwen. Er werden vondstmeldingen gedaan voor de steentijd, metaaltijd of vroege middeleeuwen. Pas aan de rand van de vallei van de Leie, in het noorden, werden resten van menselijke activiteiten uit de neolithische en Romeinse periode geattesteerd.

Voor wat betreft de middeleeuwen getuigt de Sint-Vedastuskerk van een oorsprong in de 11^e eeuw (eerste vermelding in 1087), mogelijk nog vroeger. De kerk heeft meerdere bouwfasen gekend en kreeg zijn huidige vorm tijdens de 19^e eeuw (CAI 75774).

Ten noordoosten van het projectgebied bevindt zich de Oude Dekenij. Deze Dekenij vormde het hoofdelement van een feodale dorpskern met parochiekerk. Deze omgrachtte en opgehoogde woonplaats van de heren van Menen werd voor het eerst in de 13^e eeuw vermeld en werd in de 15^e eeuw afgegraven (CAI 75520).

In de Rijselstraat zelf resteert het voormalige Sint-Jorisgasthuis, een toevluchtoord voor voorbijtrekkende pelgrims, met een oorsprong in de late middeleeuwen. Van de oorspronkelijke gebouwen lijkt niet veel meer over te blijven (CAI 158545). Ten zuiden van dit gebouw werd tijdens een archeologische opgraving in de jaren '90 aan het Schippershof een 16^{de} -eeuws bakstenen gebouw bloot gelegd (CAI 75532). Ten noorden van het gasthuis werd tijdens archeologisch onderzoek aan het burgerhuis "huis Delphine", een losse vondst aardewerk aangetroffen uit de 17^e eeuw (CAI 75529). Tijdens archeologisch onderzoek in 2005 werd ter hoogte van Rijselstraat 53 een bakstenen ronde waterput aangetroffen in de kelder van het in 1755 gedateerde gebouw (CAI 76945).



Figuur 23: Plangebied en bekrachtigde (archeologie)nota's op de CAI-kaart.⁶⁹

⁶⁹ CAI 2017

Sinds juni 2016 is ook een aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd volgens het nieuwe decreet. Deze staan op Figuur 23 aangeduid als bekrachtigde (archeologie)nota.

Aan de Blekerijvesting te Menen heeft het bureauonderzoek (ID 2016H163 en 2017E339) van Gate uitgewezen dat mogelijk restanten van de vestingwerken nog in de bodem aanwezig zijn. In de archeologienota met uitgesteld vooronderzoek werd dan ook verder vooronderzoek geadviseerd.⁷⁰

Ten zuiden van het plangebied, langs de Oude Leielaan, heeft ook VEC een archeologienota geschreven (ID 2017K347). Op basis van het bureauonderzoek is er een zeer lage archeologische verwachting vanaf het Neolithicum tot aan de Nieuwe Tijd omwille van de ligging van het plangebied op een gedempte vestinggracht. Mogelijke resten van deze vestinggracht werden niet bedreigd door de voorgenomen ingrepen en dus werd geen verder onderzoek noodzakelijk geacht.⁷¹

Helemaal in het westen, ter hoogte van de Oude Leielaan, heeft Monument Vandekerckhove (ID 2016K160) aangetoond in een bureauonderzoek dat het projectgebied in een zone ligt met een archeologisch potentieel voor sites uit de steentijd, middeleeuwen, de vroeg moderne, moderne periode en de Eerste Wereldoorlog. Verder vooronderzoek werd dan ook geadviseerd in een uitgesteld traject.⁷²

Ten oosten van het plangebied heeft RAAP (2017E183) een lage archeologische verwachting toegekend aan het desbetreffende plangebied. In grote lijnen was de afwezigheid van bebouwing vanaf de late middeleeuwen en de ligging IN de Leievallei voor de jongere perioden de reden. Bewoningssporen vanaf het neolithicum tot de vroege middeleeuwen worden eerder verwacht op de rand van de riviervallei, op de hoger gelegen delen.⁷³

⁷⁰ P. LALLOO & D. HERREMANS, 2016; J. JACOPS ET ALII, 2017.

⁷¹ J. VAN BAVEL & X. ALMA, 2017.

⁷² D. VERAART & M. GALLOO, 2016.

⁷³ L. RYCKEBUSCH, 2017.

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Ter hoogte van het plangebied aan de Rijselstraat 66 te Menen staat op heden een woning daterende uit begin 20^e eeuw. De bebouwing bevindt zich aan de straatzijde, terwijl de oostelijke helft van het perceel momenteel in gebruik is als tuin en kent geen bijgebouwen. Op basis van historische kaarten werd het plangebied met zekerheid vanaf de 16^{de} eeuw bebouwd (Figuur 16), gezien de ligging nabij de Sint-Vedastus daterende uit de 11^{de} eeuw mogelijks zelfs enkele eeuwen eerder. De Rijselstraat is immers een belangrijke verkeersader tussen het centrum en de stadspoort. Het plangebied heeft een kelderruimte met een oppervlakte van ca. 95 m² en was tot voor kort in gebruik als winkelpand.

1.4.2 Archeologische verwachting

Bij aanvang van het bureauonderzoek werd de vraag gesteld naar de aanwezigheid van archeologische waarden binnen het plangebied. Uit de onderzoeksresultaten van de bureaustudie is gebleken dat het plangebied, gelegen aan de Rijselstraat te Menen, deel uit maakt van de historische stadskern. Het onderzoeksterrein is gelegen in de Sint-Vedastusparochie ten zuiden van de Sint-Vedastuskerk, die een oorsprong kent voor 1087. Op basis van historisch kaartmateriaal kan er met zekerheid gesteld worden dat ter hoogte van het plangebied bewoning was vanaf de 16^{de} eeuw, op basis van de ligging mogelijk zelfs nog veel eerder. De Rijselstraat was namelijk reeds in de middeleeuwen een belangrijke toegangsweg voor het stadscentrum en de nabij gelegen parochiekerk moet ook heel wat parochianen in de directe omgeving hebben gehad.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) zijn geen directe aanwijzingen voorhanden die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek met ingreep in de bodem. Het projectgebied wordt niet als gunstige locatie aanzien voor bewoning tijdens periodes vanaf het neolithicum tot de vroege middeleeuwen. Het plangebied ligt weliswaar op een kleine hoogte in de vallei van de Leie, terwijl bewoningssporen eerder verwacht worden op de rand van de riviervallei, op de hoger gelegen delen. Gezien de vermoedelijke bebouwing doorheen de laatste eeuwen, is het bodembestand bovendien mogelijks aangetast, al is op basis van een bureaustudie moeilijk in te schatten in welke mate. Bijgevolg wordt een lage verwachting ingezet voor wat betreft sporen vanaf het neolithicum tot de vroege middeleeuwen.

De kans op het treffen van archeologische sporen vanaf de volle middeleeuwen is zeer hoog. De huidige bewoning (begin 20^{ste}-eeuws) heeft namelijk enkel voor een beperkte oppervlakte kelderstructuren, nl. tot ca. 13 m diep in het perceel. Een zone van minstens 135 m² is vermoedelijk niet of slechts in beperkte mate verstoord (Figuur 25).

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Het projectgebied is gelegen in de historische binnenstad van Menen. In deze zone wordt een relatief dichte bewoning vanaf de late middeleeuwen verwacht. Actieve bewoning van het plangebied kon met zekerheid worden vastgesteld op historische kaarten vanaf de 16^{de} eeuw. Net ten noorden van het plangebied werd de Sint-Vedastus parochiekerk opgericht in de 11^{de} eeuw. Aangezien het plangebied gelegen is langs de Rijselstraat, een belangrijke toegangsweg sinds de late middeleeuwen, is de kans op bewoning vanaf de 11^{de} eeuw niet onbestaande. Gezien het ontbreken van kelderruimtes voor een groot deel van de huidige bewoning is de kans zeer reëel dat zich onder het huidige loopniveau nog sporen en vondsten bevinden daterende uit de 16^{de} eeuw en ouder. Door de totale verstoring door een nieuwe kelderruimte ter hoogte van de nieuwbouw, is de kans op vernietiging van sporen van bewoning en bebouwing uit het verleden daar lokaal wel erg groot.

1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Archeologische sporen en vondsten ter hoogte van het plangebied kunnen nieuwe inzichten aanleveren over de bewoningsevolutie van de Sint-Vedastusparochie. Sinds wanneer werd deze wijk bewoond? Zijn er sporen of vondsten die wijzen op artisanale activiteiten? Verder archeologisch onderzoek zou een unicum zijn voor de nabije omgeving en een heel nieuw licht kunnen werpen op de stadsevolutie, aangezien er archeologisch nog maar erg weinig gekend is haar oorsprong. Concreet worden bewoningsresten vanaf de 11^{de} eeuw verwacht, mogelijk zelfs ouder, sporen en vondsten vanaf de metaaltijden en/of Romeinse periode zijn immers niet uitgesloten. De aanwezigheid van een site is zo goed als zeker aangetoond door middel van het huidige bureauonderzoek. De site is slechts beperkt verstoord door de bestaande bebouwing, en voor een groot deel van het plangebied zijn er geen bewijzen van een grootschalige versterking.

Het plangebied heeft een aantoonbaar hoog archeologisch potentieel. Het gebied ligt in een archeologische zone en aan de hand van deze bureaustudie kon worden aangetoond dat het potentieel op kennisvermeerdering zeer groot is. De aanwezigheid van een site wordt immers met een aanzekerheid grenzende waarschijnlijkheid verwacht. Op een huidige kelder na lijkt versterking totaal afwezig. Behoud in situ is in deze niet mogelijk omwille van de specifieke eigenschappen van de geplande werken.

Na een kosten-batenanalyse lijkt een volwaardige archeologische opgraving dan ook efficiënter dan een voorgaand proefputtenonderzoek, dat naar alle waarschijnlijkheid alsnog vervolgd moet worden door een opgraving. De fase van verder vooronderzoek door middel van proefputten wordt dus overgeslagen gezien de beperkte oppervlakte van het plangebied en de timing van de bouwwerken. Bovenstaand overzicht geeft aan dat het potentieel op waardevolle kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek bijzonder hoog is. Er is voldoende info voor de opmaak van een plan van aanpak voor een opgraving en er wordt dan ook geadviseerd om geen verder archeologisch vooronderzoek uit te voeren. De logische volgende stap binnen deze ontwikkeling is een archeologische opgraving. De specifieke werkwijze, vereisten en methode worden in het bijhorende Programma van Maatregelen besproken.

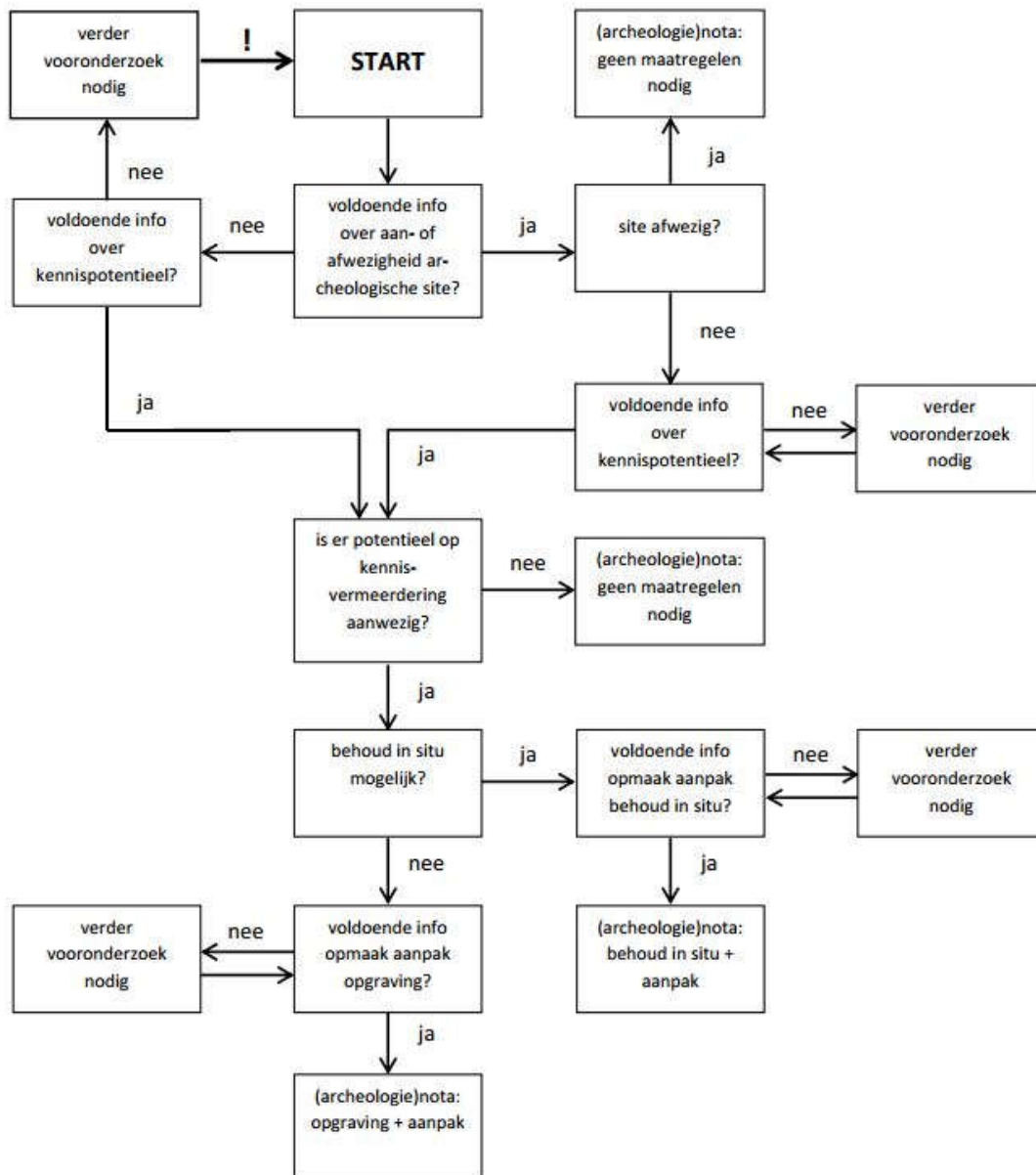
Verder archeologisch onderzoek lijkt binnen de context van de voorliggende omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen onontbeerlijk. De huidige bewoning heeft namelijk enkel voor een beperkte oppervlakte kelderstructuren, nl. ca. 95m². Een zone van minstens 135 m² is vermoedelijk niet of in beperkte mate verstoord en komt in aanmerking voor een opgraving. Volgens de Code van Goede Praktijk paragraaf 5.2. dient na elke fase van het vooronderzoek (in deze het bureauonderzoek) te worden afgewogen of verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is (Figuur 24). Bij deze afweging kan men beroep doen op een beslissingsboom. Voor de voorliggende archeologienota komt men tot volgende conclusie:

- Voldoende info aanwezigheid site: **ja** (zie hierboven).
- Site aanwezig: **Ja**, er zijn ontegensprekelijk resten aanwezig van historische bewoning vanaf de 16^{de} eeuw en mogelijk zelfs enkele eeuwen ouder. Details over deze restanten zijn echter niet bekend. Mogelijk zijn er ook andere, oudere archeologische waarden aanwezig in het plangebied (zie hierboven). Daarenboven zijn er weinig tot geen aanwijzingen voor een volledige versterking van de ondergrond.
- Voldoende info over kennispotentieel: **ja** (zie hierboven).
- Potentieel kennisvermeerdering aanwezig: **ja** (zie hierboven).

- Behoud in situ mogelijk: **neen**, de geplande werken zijn noodzakelijk, locatiespecifiek en bedreigen de aanwezige archeologische site.

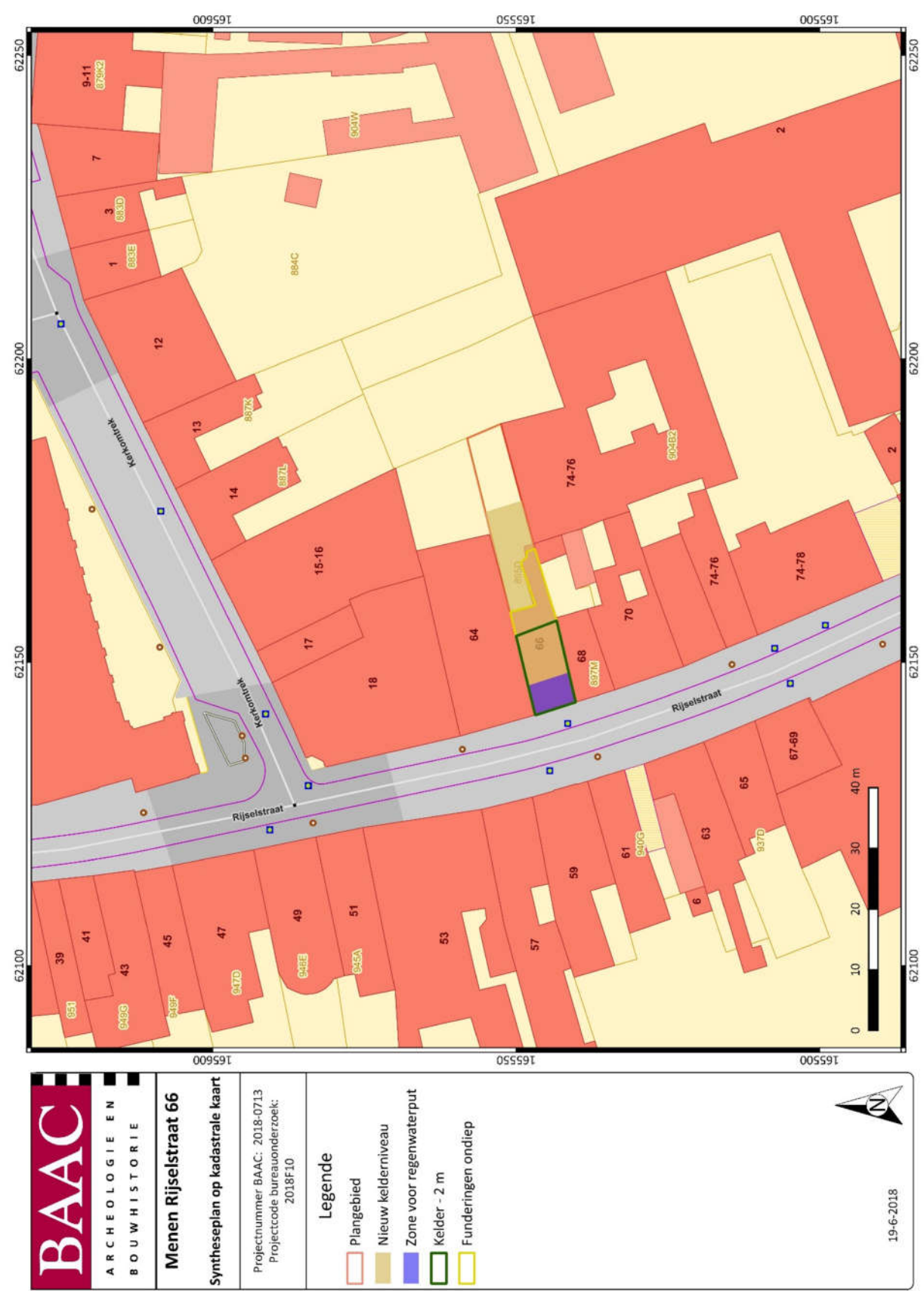
- Voldoende info voor Plan van Aanpak opgraving: **ja**.

Gevolg: einde van het vooronderzoek, resultaat: archeologienota met Programma van Maatregelen voor Opgraving.



Figuur 24: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.⁷⁴

⁷⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018, fig.3.



Figuur 25: Synthese: plangebied op GRB en met bekende verstoringen en geplande werken.⁷⁵

⁷⁵ AGIV 2018d.

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen, werd voor het plangebied in de *Rijselstraat nr. 66 te Menen* een archeologienota opgesteld. Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, nl. de bureaustudie, werd vastgesteld dat het plangebied, gelegen binnen een archeologisch vastgestelde zone, zeker en vast nog bewoningssporen vanaf de 16^{de} eeuw omvat.

Wegens de ligging nabij de Sint-Vedastuskerk (eerste vermelding in de 11^{de} eeuw) worden naar alle waarschijnlijkheid ook oudere sporen daterende uit de volle en late middeleeuwen verwacht ter hoogte van het plangebied. Ook sporen daterende uit de metaaltijden of de Romeinse periode zijn voor de historische kern van de stad niet uitgesloten, maar de verwachting is zeer laag.

Door het deels ontbreken van ondergrondse zware structuren (zoals kelders) binnen het plangebied is de kans op bewaring van deze archeologische sporen en vondsten dan ook relatief hoog, vooral voor sporen vanaf de volle middeleeuwen. De huidige bouwplannen vormen dan op hun beurt een bedreiging voor het intacte bodemarchief. Verder archeologisch onderzoek is dan ook een must, gezien behoud in situ niet mogelijk blijkt.

Na een kosten-batenanalyse lijkt een volwaardige archeologische opgraving dan ook efficiënter dan een tussenliggend vooronderzoek mét ingreep in de bodem, nl. een proefputtenonderzoek, dat hoogst waarschijnlijk alsnog vervolgd moet worden door een opgraving, aangezien de hoge verwachting op het aantreffen van relevante sporen in combinatie met een relatief klein plangebied en timing van de werken.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)	3
Figuur 3: Plangebied met weergave van bestaande kelder op orthofoto.	6
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto.	7
Figuur 5: Plan van de toekomstige inplanting op funderings- en kelderniveau.....	8
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), schaal 1:3500.	12
Figuur 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), schaal 1:500	13
Figuur 8: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het Pleistoceen	14
Figuur 9: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was in het Weichseliaan.....	15
Figuur 10: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Leie actief is vanaf het Laat-Glaciaal. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.....	16
Figuur 11: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart.....	17
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000.....	19
Figuur 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	19
Figuur 14: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied (links van 1:200.000, rechts van 1:50.000)	20
Figuur 15: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.....	21
Figuur 16: Plangebied op Van Deventerkaart.	30
Figuur 17: Plangebied op de Sanderuskaart met detailopname (onder).....	31
Figuur 18: Plangebied op de Villaretkaart.....	32
Figuur 19: Plangebied op de Ferrariskaart	32
Figuur 20: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	33
Figuur 21: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.....	33
Figuur 22: Plangebied op de Poppkaart	34
Figuur 23: Plangebied en bekrachtigde (archeologie)nota's op de CAI-kaart.....	37
Figuur 24: beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.....	41
Figuur 25: Synthese: plangebied op GRB en met bekende verstoringen en geplande werken.....	42

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	34
--	----

5 Plannenlijst

Plannenlijst Menen, Rijselstraat 66	Projectcode bureauonderzoek 2018F10
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en toekomstige inplanting op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied met bestaande kelder op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Technische tekening
Onderwerp plan	Plan geplande bouw
Aanmaakschaal	1:50
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 8

Type plan	Tekening
Onderwerp plan	De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het Pleistoceen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Tekening
Onderwerp plan	Vlechtend geulenpatroon
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Tekening
Onderwerp plan	Meanderend rivierenpatroon
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Legende
Onderwerp plan	Kenmerken quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart

Onderwerp plan	Van Deventerkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Sanderuskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Villaretkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 23
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal

Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	08/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 24
Type plan	Beslissingsboom
Onderwerp plan	Archeologisch vooronderzoek
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/06/2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 25
Type plan	Synthesekaart
Onderwerp plan	Plangebied op Ferraris samen met bekend verstorings en geplande werken
Aanmaakschaal	1:350
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14/06/2018 (raadpleging)

6 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2018a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2018b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2018c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2018d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2018e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- BIBLIOTHECA DIGITAL HISPANICA: Van Deventerkaart. Available at: <http://bdh-rd.bne.es/index.vm?lang=en&view=main>
- CAI, 2018. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2018. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.
- DESPRIET P. 2009: 10.000 jaar Menen, 40 jaar opgravingen 1969-2009, *Archeologische en historische monografieën van Zuid-West-Vlaanderen* 72.
- DOV VLAANDEREN, 2018a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2018b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2018c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- ERFGOEDINZICHT, 2018. Available at: www.erfgoedinzicht.be
- GEOPUNT, 2018a. GEOPUNT VLAANDEREN.

- GEOPUNT, 2018b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed 7 juni, 2018].
- GEOPUNT, 2018e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed 7 juni, 2018].
- GEOPUNT, 2018f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20> [Accessed 7 juni, 2018].
- GEOPUNT, 2018g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403> [Accessed 7 juni, 2018].
- IOE, 2018. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- JACOPS J. ET ALII, 2017, *Menen Bauduinsite. 2017E329 Archeologienota*, Archeologienota Gate bvba, Gent.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2018. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- LALOO, P. & HERREMANS, D., 2016, *Menen Bauduinsite. 2016H163 Archeologienota*, Archeologienota Gate bvba, Gent.
- MATTHIJS, J. 2002. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart 27-28-36 Proven-leper-Ploegsteert*.
- PYNCKET 2002: *De vesting Menen, een verkenning*, Menen.
- RYCKEBUSCH, L., 2017, *Heraanleg speelplaats Sint-Jorisschool. Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek. Bureauonderzoek 2018^E183*, RAAP België rapport 087, Nazareth.
- VAN BAVEL, J. & ALMA, X., 2017, *Oude Leielaan 15, Menen. Een Archeologienota*, VEC Nota 325, Brugge.
- VANDEPUTTE, O. 2011. *Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten: West-Vlaanderen*.
- VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20.000)*.
- VAN STRYDONCK, M., DE MULDER, G. & ALDERWEIRELDT, M., 2000. *De Schelde: verhaal van een rivier*, Leuven: Davidsfonds Uitgeverij nv.
- VERAART, D. & GALLOO, M., 2016, *Archeologienota Menen Oude Leielaan*, Archeologienota Monument Vandekerckhove bvba, Ingelmunster.
- VERBRUGGEN, C., DENYS, L. & KIDDEN, P., 1991. *Paleo-ecologische en geomorfologische evolutie van Laag- en Midden-België tijdens het Laat-Kwartair. De Aardrijkskunde*, 1991/3, pp.357–376.

7 Bijlagen

7.1 Plannen

8.1.1. Bestaande situatie

8.1.2 Geplande situatie